

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

HANA NEŠPOR NOVÁKOVÁ

PLZEŇ

2016

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

HANA NEŠPOR NOVÁKOVÁ

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí práce: Doc. JUDr. František Novotný, CSc.,

katedra trestního práva,

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Konkurence trestných činů“ vypracovala samostatně s použitím pramenů, uvedených v příloze této práce.

V Plzni, březen 2016

Hana Nešpor Nováková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu práce Doc. JUDr. Františkovi Novotnému, CSc. za vedení práce, cenné rady, jež mi poskytl při zpracování diplomové práce a odborný dohled.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. MNOHOST TRESTNÉ ČINNOSTI	4
2. 1. Trestný čin	4
2. 1. 1. Formální vs. materiální pojetí trestného činu	6
2. 2. Mnohost v trestním právu	7
2. 2. 1. Konkurence trestných činů	10
2. 2. 2. Recidiva	11
2. 2. 3. Nepravá recidiva aneb mnohost sui generis	11
3. SKUTEK V TRESTNĚPRÁVNÍM POJETÍ	13
3. 1. Rozlišení skutku a některých dalších pojmů	14
3. 1. 1. Trestný čin a skutek, skutková podstata a skutek	15
3. 1. 2. Skutkový děj, skutkový stav a skutek	15
3. 1. 3. Popis skutku a skutek	15
3. 2. Jednota skutku, totožnost skutku	16
3. 2. 1. Jednota skutku	16
3. 2. 2. Totožnost skutku	16
4. SOUBĚH	18
4. 1. Rozhodnutí soudu významná z hlediska konkurence trestných činů	18
4. 1. 1. Odsuzující rozsudek soudu	19
4. 1. 2. Trestní příkaz	21
4. 1. 3. Rozhodnutí o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem	22
4. 1. 4. Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí soudu	23
4. 2. Vymezení pojmu konkurence	23
4. 3. Kategorizace konkurence	26
4. 3. 1. Souběh jednočinný neboli konkurence ideální	26
4. 3. 2. Souběh vícečinný neboli konkurence reálná	27
4. 3. 3. Konkurence stejnorodá a nestejnorodá	28
4. 3. 4. Kombinace hledisek	29
4. 4. Nepravá či zdánlivá konkurence	30
4. 4. 1. Pokračující, hromadné, trvající trestné činy	31
4. 4. 2. Trestný čin opilství dle § 360 odst. 1 trestního zákoníku	32

4. 4. 3. Poměr speciality	33
4. 4. 4. Poměr subsidiarity.....	34
4. 4. 5. Faktická konzumpce	35
4. 5. Účinky konkurence trestných činů	37
4. 5. 1. Hmotněprávní účinky konkurence trestných činů	37
4. 5. 2. Procesní účinky konkurence trestných činů.....	38
5. TRESTÁNÍ SOUBĚHU	39
5. 1. Základní zásady trestání konkurence trestných činů	40
5. 1. 1. Zásada absorpční.....	40
5. 1. 2. Zásada kumulační	42
5. 1. 3. Zásada asperační	42
5. 1. 4. Zásada trestání využívaná v ČR.....	43
5. 2. Ukládání trestu za konkurenci trestných činů.....	43
5. 3. Úhrnný trest, jeho výměra a postup ukládání	45
5. 3. 1. Postup ukládání úhrnného trestu	46
5. 3. 2. Výměra úhrnného trestu.....	47
5. 4. Souhrnný trest, jeho výměra a ukládání	48
5. 4. 1. Výměra souhrnného trestu	50
5. 4. 2. Postup ukládání souhrnného trestu	50
5. 4. 3. Možnost upustit od uložení souhrnného trestu	52
5. 5. Poznámka k ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu. 53	
5. 6. Konkurence trestných činů jako znak skutkové podstaty trestného činu .. 54	
5. 7. Konkurence trestných činů jako okolnost obecně přitěžující.....	55
6. RECIDIVA.....	57
6. 1. Vymezení pojmu.....	57
6. 2. Kategorizace recidivy	58
6. 2. 1. Recidiva v pojetí trestněprávním, kriminologickém, penologickém . 59	
6. 2. 2. Recidiva stejnorodá a nestejnorodá.....	59
6. 2. 3. Recidiva omezená a neomezená	61
6. 3. Nepravá recidiva.....	61
7. TRESTÁNÍ RECIDIVY.....	63
7. 1 Ukládání trestu za recidivu	63
7. 1. 1. Recidiva jako okolnost obecně přitěžující	64
7. 1. 2. Recidiva jako důvod pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody 65	

7. 1. 3. Recidiva jako důvod pro zařazení do určitého typu věznice	66
7. 1. 4. Recidiva jako znak skutkové podstaty ve zvláštní části trestního zákoníku	66
7. 2. Ukládání trestu za nepravou recidivu	67
8. KOMPARACE S CIZÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU	69
9. ZHODNOCENÍ STÁVAJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY S NÁVRHY DE LEGE FERREDA	71
10. ZÁVĚR.....	73
RÉSUMÉ CONCURRENCE OF CRIMES	76
SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ	78
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	79
Literatura.....	79
Zahraniční literatura.....	81
Právní předpisy	81
Judikatura.....	82
Ostatní zdroje.....	83

1. ÚVOD

Za téma této diplomové práce byla zvolena konkurence trestných činů. Daná problematika byla autorkou vybrána zejména z důvodu její stálé aktuálnosti zvláště v soudní činnosti a v činnosti orgánů činných v trestním řízení. Konkurence neboli souběh trestných činů je totiž soudem řešena mnohem častěji, než by se na první pohled mohlo jevit, přičemž se s ní soudci setkávají každodenně a každodenně též řeší, jak pachatele několika trestných činů potrestat. V rámci tohoto tématu dochází k některým komplikacím. Daný orgán, jež posuzuje případ, musí zpravidla znát velmi přesný čas, kdy došlo k jednotlivým skutkům, někdy nepostačuje ani určení na dny, ale je třeba zjistit opravdu přesný čas, aby mohlo dojít ke správnému odlišení jednotlivých forem mnohosti trestné činnosti a následně též k řádné právní kvalifikaci a uložení příslušného trestu.

Nejpodstatnějším milníkem je v tomto směru pravomocný odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, jež činí hranice mezi jednotlivými formami mnohosti trestné činnosti. Pokud dojde ke spáchání více trestných činů předtím, nežli byl pachatel pro některý z nich odsouzen, jedná se o souběh trestných činů. Avšak pozor, jestliže se osoba dopustí trestného činu dalšího v krátkém období mezi vynesením odsuzujícího rozsudku a jeho nabytím právní moci, už se nejedná o souběh, nicméně jde již o recidivu, konkrétně recidivu nepravou, též označovanou jako mnohost *sui generis*. Jestliže k takovému činu dojde až poté, co rozsudek soudu se stal pravomocným, bude tento další trestný čin považován již jako recidiva. Rozlišení mezi těmito formami má velmi podstatný dopad na rozhodnutí ohledně viny a trestu takového jedince. Za souběh může být ukládán trest úhrnný případně trest souhrnný, který díky zohlednění absorpční zásady znamená mnohem menší dopad a je pro pachatele daleko příznivější, než ukládání několika samostatných trestů za recidivu.

Téma také nese spoustu dalších složitostí a komplikací, jež představují zejména instituty zdánlivého souběhu, tedy situace, které se jako souběh sice jeví, ale ve skutečnosti tomu tak vůbec není a jedná se z hlediska hmotného práva o jeden singulární trestný čin.

Toto téma se tedy jeví jako značně obtížné a to zejména z pohledu studentů trestního práva. Konkurence trestných činů je navíc tématem velmi citlivým

pro celou společnost, vzhledem k její závažnosti. Jestliže se pachatel dopouští opakovaně ve vícečinném souběhu stejnorodém jedné a též skutkové podstaty vede to k tomu, že se ze začátečníka stane mistr, což nejen, že velmi škodí společnosti jako takové, ale představuje to i značné překážky pro orgány v činném v trestním řízení, které mohou mít značné nesnáze s jeho odhalováním. Téma se diplomantce vzhledem k uvedenému jeví jako náramně zajímavé.

Předkládaná diplomová práce si **klade za cíl** charakterizovat a zhodnotit úpravu konkurence trestných činů s návrhy de lege ferenda, provést její odlišení od ostatních forem mnohosti trestných činů, kategorizace konkurence, vymezení případů, kdy je konkurence vyloučena, popis a zhodnocení důsledků konkurence a též institutu nejbližše souvisejícího, tedy recidivy. Dále je cílem také komparace právní úpravy institutu s úpravou zahraniční.

Práce je koncipována jako teoretická s praktickými příklady pro ilustraci a částečně též komparativní, a tak se jako nejvhodnější **metody při vypracování** jeví metody logické a metody jazykové, dále pak metoda komparativní. Použity budou grafy formou časových os, jež názorně demonstují sled podstatných událostí ať již pro vymezení souběhu či pro postupy při ukládání speciálních trestů.

Text se diplomantka rozhodla **rozčlenit do deseti hlavních kapitol**. V kapitole, jež následuje po tomto úvodu, půjde o vymezení a velmi stručné pojednání o trestném činu, poté je již uveden pohled na mnohost trestné činnosti.

Třetí hlavní kapitola se zabývá skutkem v trestněprávním pojetí, a některými příbuznými pojmy. Definuje jednotu a totožnost skutku.

Konkurenci samotné bude věnována čtvrtá část, která je již jednou z nejtěžejnějších v rámci celé práce. Bude provedena charakteristika souběhu, jeho vymezení v právní úpravě, provedena různá kategorizace konkurence a doplněna o názorné časové osy a na příkladech demonstrována. Též se jeví jako vhodné zařadit na toto místo pojednání o některých rozhodnutích soudu, jež jsou významná z hlediska mnohosti trestné činnosti.

Neméně důležitou je pak kapitola pátá, nesoucí označení „Trestání souběhu“, jež pojednává, jak je z názvu patrné, o možných dopadech konkurence trestných činů z hlediska ukládání trestu pachateli sbíhající se trestné činnosti. V této kapitole bude poskytnut pohled na různé principy trestání konkurence

trestných činů. Dojde k vymezení trestu úhrnného a souhrnného, postupy jeho ukládání a vyměřování.

Následující dvě kapitoly jsou zaměřeny na recidivu. Recidiva je zařazena z důvodu co možná největší komplexnosti tématu vzhledem zejména k velké blízkosti institutů a též z důvodu v praxi možné a dějící se záměny recidivy za sbíhající se trestné činy, což se stává zejména u pachatelů, kteří mají na svědomí opravdu velké množství trestných činů, přičemž může dojít k absenci některé z podstatných informací při rozhodování o jiném ze spáchaných trestných činů. Autorka zde uvede obdobně jako u konkurence možnou kategorizaci recidivního páchaní trestných činů, definuje mnohost *sui generis* neboli nepravou recidivu a bude se věnovat dopadům recidivy z hlediska viny a trestu, taktéž bude popsáno trestání recidivy nepravé.

Kapitola s číslem osm bude zaměřena na komparaci české úpravy konkurence trestných činů s úpravou zahraniční. Pro tyto účely byla zvolena právní úprava Slovenské republiky a půjde o vyzdvižení nejmarkantnějších rozdílů právních úprav těchto dvou států.

Devátá kapitola je nazvána „Zhodnocení stávající právní úpravy s návrhy *de lege ferenda*“ a její název plně vystihuje obsah. Autorka diplomové práce se na tomto místě zamyslí nad možnými změnami a vylepšeními recentní trestněprávní úpravy předmětného institutu. Načež bude práci uzavírat desátá závěrečná kapitola, v níž diplomantka zhodnotí dosažení stanovených cílů a provede shrnutí dosažených poznatků.

2. MNOHOST TRESTNÉ ČINNOSTI

V této kapitole půjde zejména o nezbytné vymezení pojmu trestný čin, jež je v rámci práce nevyhnutelné. Půjde o nastínění problematiky alespoň v nejhrubších rysech, a to tím spíše, že v případech mnohosti trestné činnosti dochází ke zmnožení trestných činů, pachatel se nedopouští jednoho singulárního trestného činu, ale jeho jednání je mnohem závažnější tím, že páchá počet trestných činů, jež musí být větší nebo alespoň roven dvěma (nehledě na počet skutků).

Dále budou uvedena základní pojednání o mnohosti trestné činnosti a jejich formách, kterými jsou zejména institut konkurence a recidivy. Poukázáno bude na základní rozdíly mezi souběhem a recidivou, případně další formou mnohosti trestné činnosti, přičemž jsou instituty souběhu a recidivy a jejich trestání poté předmětem samostatných hlavních kapitol, zde budou spíše jen nastíněny pro přehlednost a řádnost struktury práce.

2. 1. TRESTNÝ ČIN

Jen zákon smí stanovit, která jednání je možné hodnotit jako trestný čin. To zakotvuje čl. 39 Ústavního zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, republikovaná jako Usnesení Předsednictva ČNR zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“). Trestným činem se rozumí čin soudně trestný, protiprávní čin, jež trestní zákon označuje za trestný, jehož znaky jsou uvedené v takovém zákoně. Tuto definici nám poskytuje sám zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) v § 13 odst. 1. Avšak tuto definici je nutno spojit ještě s ustanovením § 111 a za trestný čin tak považovat i vývojová stádia trestné činnosti, to jest přípravu a pokus trestného činu a také organizátorství, návod a pomoc, jestliže zákon nestanovuje jinak. Dle § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“), nazýváme trestné činy, jichž se dopustí

mladiství proviněními. Vzhledem k tomuto pojmovému rozlišování užívá zákon o soudnictví ve věcech mládeže jako souhrnné označení protiprávní čin, jež zahrnuje trestný čin, provinění i čin jinak trestný.

Trestný čin musí být zahrnut zaviněním, vzhledem k jedné ze základních zásad trestního práva, a to, že není trestného činu bez zavinění. Jen ta nejzávažnější jednání mohou být označena trestním zákoníkem za trestný čin. To souvisí s další ze základních zásad, zásadou *subsidiarity trestní represe s principem ultima ratio*, dle které jen ty nejvýznamnější případy, které jsou zpravidla již předmětem jiné právní úpravy, jež jsou společensky škodlivé a u nichž nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, mohou být trestnými činy. Tuto zásadu zakotvuje trestní zákoník v § 12 odst. 2.

Na základě pozitivněprávního definování trestného činu rozlišujeme jeho základní formální znaky:

- **Protiprávnost¹** – Tento znak znamená, že čin je v rozporu nejen s trestním zákoníkem, ale s právním řádem jako takovým.²

Pozn. autorky: Některými autory je tento znak řazen pod **znaky typové**, protože ve skutkové podstatě je buď přímo vyjádřen (prostřednictvím výrazů jako „nedovolenost“, „neoprávněnost“, apod.), případně, není-li explicitně uveden, musíme dodat „není-li čin výjimečně dovolen“ (např. nutná obrana apod.).³

- **Znaky uvedené v trestním zákoně**, jež rozeznáváme jako znaky obecné a znaky typové.

¹ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 85an.

² JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. Glosátor. Str. 29.

³ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 85an.

- **Znaky obecné** – Jedná se o ty znaky, které jsou pro všechny trestné činy společné, tím může být vymezení přičetnosti pachatele⁴ či věk pachatele,⁵ u mladistvých je to rozumová a mravní vyspělost.⁶
- **Znaky typové** – Znaky typové sestávají ze znaků jednotlivých typů trestných činů, jejich souhrnem je pak tvořena skutková podstata trestných činů.⁷ Jestliže by došlo k situaci, kdy by některý z uvedených znaků scházel, nebo jestliže by byl naplněn menší měrou, než kterou požaduje trestní zákoník, pak se v žádném případě nemůže jednat o trestný čin.
- **Nedovolenost činu** – přistupuje jen dle některých autorů.

Podle výše naznačeného je jisté, že pojetí trestného činu v „novém“ trestním zákoníku je pojetím formálním. Dříve se však uplatňovalo materiální pojetí trestného činu.

2. 1. 1. FORMÁLNÍ VS. MATERIÁLNÍ POJETÍ TRESTNÉHO ČINU

Předchozí právní úprava, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákon z roku 1961“), se vyznačoval materiálním pojetím trestného činu. Toto pojetí se zaměřovalo na nebezpečnost trestného činu pro společnost, jež byla středobodem právní kvalifikace daného protiprávního jednání. Proto nutně musela od dnešního pojetí být odlišná i definice trestného činu. Tu vymezoval trestní zákon z roku 1961 v § 3 odst. 1 jako čin pro společnost nebezpečný, jehož znaky jsou uvedené v trestním zákoně. Odstavec následující definici doplňoval o negativní vymezení trestného činu, přičemž zakotvoval, že trestným činem nejsou taková jednání, jejichž stupeň nebezpečnosti je pro společnost pouze nepatrný, přestože má znaky trestného činu. V odstavci 4

⁴ §26 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů na tomto místě vymezuje přičetnost negativně, tedy jako nepřičetnost.

⁵ § 25 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů zakotvuje, že kdo v době spáchání trestného činu nedovršil patnáctý rok věku (přičemž tím se rozumí den následující po jeho 15. narozeninách), nemůže být trestně odpovědným za trestný čin, nevylučuje to však jinou jeho odpovědnost.

⁶ § 5 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

⁷ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*, 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 85.

pak bylo vymezeno, dle čeho především se má ona nebezpečnost činu pro společnost posuzovat, je to zejména: význam chráněného zájmu, jež byl trestným činem dotčen, způsob provedení, následky činu, okolnosti, za nichž byl spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění, pachatelovou pohnutkou a dalšími, byť výslovně neuvedenými okolnostmi.

Výraz „nebezpečný pro společnost“ byl nahrazen v pozdějším trestním zákoníku výrazem „**společenská škodlivost**“, jež však **není pojmovým znakem** trestného činu.

Z hlediska formálního pojetí pouze subsumujeme znaky skutkové pod znaky skutkové podstaty vymezené ve zvláštní části trestního zákoníku. Společensky škodlivá pak jsou taková jednání, která naplňují všechny znaky některé ze skutkových podstat trestného činu, znaky trestného činu jak v obecné, tak i ve zvláštní části trestního zákoníku. Teoreticky každé jednání, které naplňuje všechny znaky některé skutkové podstaty, je trestným činem. Pro naprosto bezvýznamné případy je však vymezena již zmiňovaná zásada *subsidiarity trestní represe s principem ultima ratio* zakotvená v § 12 odst. 2 trestního zákoníku, která zaručuje, že totiž nebudou trestně stíhány ty případy, které nejsou společensky škodlivé a ve kterých postačuje uplatnění odpovědnosti dle jiných právních předpisů.⁸

Nicméně, i přesto, že společenská škodlivost již není znakem trestného činu, má v trestním právu velký význam a to zejména v těchto případech: na základě ustanovení § 39 odst. 2 trestního zákoníku je to význam pro určení druhu a výměry trestu a dále z hlediska kvalifikace, tedy pro odlišení bagatelních trestných činů od zločinů a pro stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti.⁹

2. 2. MNOHOST V TRESTNÍM PRÁVU

Mnohostí trestných činů jakožto pluralitou, vícečetností trestné činnosti v trestním právu označujeme takové případy, kdy dochází ke spáchání dvou anebo

⁸ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR k výkladu ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku o zásadě subsidiarity trestní represe, včt. Výkladu pojmu společenská škodlivost činu a výkladu aplikace principu „ultima ratio“ ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012

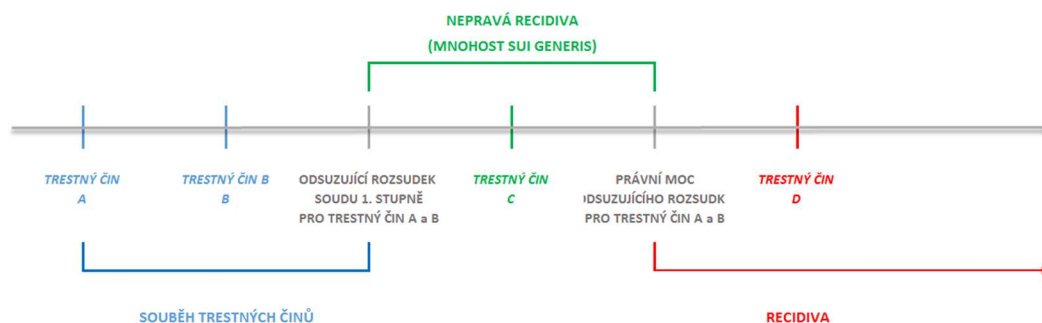
⁹ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 86.

i více trestných činů jedním samostatným pachatelem (trestná součinnost ani v těchto případech není zcela vyloučena, avšak je nutno mezi těmito případy rozlišovat). V některých případech dokonce dochází ke spáchání více trestných činů jedním jediným skutkem, jak bude přiblíženo dále. Dopad to má ten, že v trestním řízení bude rozhodováno o několika (více) trestných činech, kterých se pachatel dopustil, a to specifickými, zákonem stanovenými způsoby. Do této kategorie řadíme zejména konkurenci trestných činů a recidivu. Je tedy třeba odlišovat mnohost trestných činů a mnohost jakožto pluralitu subjektů. O trestnou součinnost, jakožto mnohost co do subjektů, které se trestného činu dopouští, půjde v případech, kdy se na spáchání jednoho trestného činu podílí vedle pachatele další osoba, eventuálně osoby. Tyto osoby pak mohou být v několikerém postavení. Buďto může být další osoba v pozici spolupachatele nebo účastníka na trestné činnosti pachatele hlavního trestného činu, totiž organizátor, návodce, pomocník, též jsou možné některé formy přípravy, spolčení a srocení. K formám trestné součinnosti patří dále také organizovaná zločinecká skupina, vymezená § 129 trestního zákoníku a formy podle zvláštní části trestního zákoníku, např. podílnictví dle § 214 trestního zákoníku nebo legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 trestního zákoníku a další.

Jak bylo naznačeno výše, pod mnohost trestné činnosti je zahrnován souběh neboli konkurence trestných činů, recidiva čili zpětnost a zvláštní případ, kterým je nepravá recidiva, též uváděná pod pojmem mnohost sui generis. Také by takto bylo možno nahlížet na některé typy trestných činů, jako je pokračování v trestném činu, trestné činy hromadné a trestné činy trvající. V posledně uvedených případech se však jedná o případy vylučující konkurenci trestných činů reálnou či také zvané jako zdánlivý souběh.

Důležitým pro rozlišení forem mnohosti je otázka, zda se již konalo soudní řízení, ale hlavně, zda byl vynesena první odsuzující rozsudek soudu prvního stupně a zda tento rozsudek nabyt právní moci. Nejen odsuzující rozsudek musí být oním dělítkem. Stejně dopady má i trestní příkaz, respektive doručení trestního příkazu. Jinak řečeno rozdíl mezi formami mnohosti trestných činů spočívá v tom, zda v mezidobí mezi trestným činem prvním a dalším došlo k pravomocnému odsouzení tohoto pachatele, eventuálně, zda došlo sice k odsouzení pachatele odsuzujícím rozsudkem soudu, nikoliv však k jeho nabytí právní moci. Eventuálně lze rozeznávat ještě pokračování v trestném činu, jež má s mnohostí mnoho

společného, respektive lze ji řadit pod formy vylučující pravý souběh. Po ilustraci, jež zobrazuje formy mnohosti trestné činnosti, již bude přikročeno k jednotlivým formám a jejich rozlišování od sebe navzájem.

Časová osa 1: Mnohost trestných činů

Každá mnohost znamená větší nebezpečí pro zájem chráněný trestním zákoníkem, ne nadarmo se lidově praví, že dva zloději toho více unesou. Stejně tak je pro společnost ve větší míře škodlivé, jestliže se jedna osoba dopouští vícero trestných činů, zejména jestliže k této mnohosti dojde po odsouzení a odpykání si trestu odsouzeným pachatelem. Tresty mají sloužit mimo jiné k nápravě pachatele a v těchto případech tak dochází k selhání jednoho z jejich hlavních účelů. Zpravidla také získává s každým skutkem pachatel větší odvalu a dopouští se postupně trestných činů více závažných. Tak např. v oblasti domácího násilí, byť jde ve většině případů o trestné činy trvajících, přesto není vyloučen souběh takových trestných činů, budiž brán za příklad trestný čin týrání svěřené osoby dle § 198 trestního zákoníku, který by eventuálně mohl být spáchán v souběhu s trestným činem pohlavní zneužití dle § 187 případně znásilnění dle § 185 nebo dokonce s trestným činem dle § 140 trestního zákoníku, což je trestný čin vraždy. Jedním z typických znaků domácího násilí je totiž to, že má narůstající či stupňující se tendenci. Také lze poukázat na případy, kdy se s každým dalším trestným činem krádeže podle § 205 trestního zákoníku zvyšuje šikovnost pachatele tohoto trestného činu a s jeho trvajícím nepostihnutím narůstá i odvaha pachatele.

2. 2. 1. KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

Toto téma je hlavním předmětem práce, bližšímu pojednání se proto věnuje komplexně samostatná hlavní kapitola s číslem čtyři. Definici konkurence nenalezneme v trestním zákoníku, není obsažena ani v žádném jiném právním předpise týkajícím se trestního práva. Přesto je v trestním zákoníku pojem zmíněn. Tedy ne doslova konkurence, ale její české synonymum, a to souběh. Jde o paragraf zabývající se ukládáním zvláštního případu trestu, trestu souhrnného a úhrnného, jež je soudem ukládán právě za souběh a v ustanovení zaobírajícím se společným trestem za pokračující trestné činy. Poukázáno je na možnost zvýšení horní hranice trestu v případech, ve kterých jde o vícečinný souběh většího množství trestných činů.¹⁰

Ke konkurenci čili souběhu trestných činů dochází v případech, kdy se pachatel poté, co spáchal jeden trestný čin a před tím, než dojde k vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně případně k doručení trestního příkazu, dopustí dalšího či dalších trestných činů.¹¹ Tedy mezi spácháním jednotlivých trestných činů nedochází k odsouzení pachatele. V případě souběhů můžeme rozeznávat souběhy jednočinné a vícečinné a to dle kritéria počtu skutků. Na základě právní kvalifikace skutků, jež jsou v souběhu, rozeznáváme konkurenci stejnorodou či nestejnorodou. Možné jsou pak i jejich vzájemné kombinace.

Pro případy trestání trestných činů v souběhu je stanoven speciální typ trestů, jež soud ukládá a který zohledňuje zvláštní aspekty takového protiprávního jednání. Za souběh trestných činů může soud uložit trest úhrnný, nebo trest souhrnný. Oba jsou vymezeny v rámci § 43 trestního zákoníku. Tyto typy trestů promítají absorpční zásadu, která v českém právu při trestání konkurující trestné činnosti převažuje. Autorka se zabývá trestáním souběhu, nejen různými zásadami trestání, jež jsou trestněprávní teorií rozeznávány, taktéž podrobně i trestem úhrnným a trestem souhrnným v ucelené kapitole páté.

¹⁰ Blíže § 43an. Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 340.

2. 2. 2. RECIDIVA

Recidiva, též nazývána jako zpětnost je taková mnohost trestných činů, při které pachatel poté, co byl za svůj trestný čin již pravomocně odsouzen, spáchá další trestný čin.¹² Tudíž posloupnost je taková, že spáchání trestného činu prvního následuje trestní řízení a vynesení odsuzujícího rozsudku, který nabyde právní moci a teprve poté tento odsouzený spáchá trestný čin další. V těchto případech se neukládá trest ani formou trestu souhrnného, ani úhrnného, protože tím by docházelo k neoprávněnému zvýhodňování pachatele – recidivisty, nýbrž se ukládá samostatný trest za každý trestný čin zvlášť. Z pohledu trestání může být posléze recidiva zohledňována z vícero hledisek. Jako obecně přitěžující okolnost ji označuje § 42 písm. p) trestního zákoníku. Soud k ní při výměře trestu takto přihlédne fakultativně, není to vymezeno jako povinnost. Soud přihlédnout může, ale nemusí, např. za okolností, kdy již pachatel nastoupil léčbu.¹³ Situaci je nutno posoudit vzhledem k povaze předchozího odsouzení a s ohledem na dotčený chráněný zájem a další okolnosti případu, těmi jsou osoba pachatele či doba, jež uplynula mezi odsouzením a spácháním tohoto nového trestného činu.¹⁴ Recidiva dále bývá obsažena ve skutkové podstatě trestného činu jako znak takové skutkové podstaty, zpravidla kvalifikující základní skutkovou podstatu. Příkladem, kdy recidiva kvalifikuje skutkovou podstatu, je např. pojistný podvod dle § 210 odst. 3, poškozování spotřebitele dle § 253 odst. 2 písm. c) a další. Mimo uvedená hlediska je k osobě pachatele jakožto recidivistovi nutné přihlédnout ve chvíli, kdy soud rozhoduje o tom, do jakého typu věznice jej zařadí. Také je podmínkou pro užití zvláštního institutu mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 trestního zákoníku. Jednotlivými způsoby se bude zabývat kapitola sedmá, jež se týká právě trestání recidivy.

2. 2. 3. NEPRAVÁ RECIDIVA ANEB MNOHOST SUI GENERIS

Pod pojmem mnohost sui generis se skrývají takové zvláštní případy mnohosti trestné činnosti, které nelze považovat za souběh, nicméně ani za recidivu

¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 341.

¹³ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné obecná část*. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-785-0. Str. 191.

¹⁴ Blíže § 42 písm. p) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

v pravém slova významu, protože k nim dochází ve specifickém časovém údobí. Mnohost *sui generis* bývá někdy označována také jako nepravá nebo také zdánlivá recidiva.¹⁵ Na tomto místě je třeba ještě uvést, že oním specifickým časovým údobím je chvíle mezi vynesením odsuzujícího rozsudku a mezi jeho nabytím právní moci. Doba, ve které je možno se dopustit této specifické formy mnohosti trestné činnosti tedy není stanovena na nikterak dlouhé trvání. Mezi vynesením rozsudku a jeho právní mocí můžeme rozlišovat v řádu dní. Nepravá recidiva je trestána obdobně jako recidiva pravá, tedy nemá žádnou speciální úpravu, která by byla k pachateli shovívavější, dejme tomu z důvodu, že ještě neodpykal svůj trest, nebo protože neměl tolik času k napravení se a vylepšení svého chování. To společnost nepovažuje již za přihlédnutí hodné.

¹⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 341.

3. SKUTEK V TRESTNĚPRÁVNÍM POJETÍ

Důležitým pro vymezení souběhu trestných činů je skutek a jeho pojetí v trestním právu a pojmy jednota skutku a totožnost skutku. Podstatné je též rozlišení popisu skutku od skutku samotného, skutkového děje, skutkové podstaty a některých dalších souvisejících pojmů. Vzhledem k předmětu práce a jejímu rozsahu však nelze pojednávat o skutku dalekosáhle a ve vší komplexnosti, problematika bude spíše nastíněna v rozsahu potřebném pro dané téma.

Skutek je středobodem trestního řízení – trestní řízení smí být vedeno pouze na základě obžaloby a pro skutek, pro nějž bylo obviněnému sděleno obvinění. Skutek je předmětem procesu dokazování. Soud může rozhodnout jen a pouze o tom skutku, jež je uveden v žalobním návrhu (což se však nedotýká právní kvalifikace skutku v tomto návrhu uvedené, kterou soud není vázán). I přes tento fakt však nenalzáme žádné jeho explicitní vymezení v pozitivním právu. Takto, aniž by jej definoval, užívá tento pojem poměrně běžně trestní řád. Skutek je zmíněn např. v ustanoveních týkajících se dokazování, kdy je třeba prokázat, že se skutek, ve kterém je spatřován trestný čin, stal,¹⁶ případně, zjistí-li se, že skutek není trestným činem, bude trestní stíhání zastaveno¹⁷ a v mnohých dalších ustanoveních. V ustanovení o vymezení některých pojmů uvádí, že skutkem je i dílčí útok v rámci pokračujícího trestného činu,¹⁸ nicméně plná definice schází. Ani trestní zákoník se s tímto nedostatkem nevypořádává, zmínku však nacházíme např. v ustanovení o započítání vazby a trestu¹⁹. Definici se pak snaží podat teorie a s mnohým vymezením se můžeme setkat i v rámci judikatury. K posledně zmíněnému Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí týkajícím se dovolání navrhovatele, jež byl obviněn z loupeže dle ustanovení § 173 odst. 2 trestního zákoníku, uvedl, dovolávajíc se ustálené judikatury, že je třeba klást důraz

¹⁶ § 89 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ § 172 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ § 12 odst. 12 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ § 92 a § 93 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

na odlišení pojmů skutek a popis skutku, přičemž skutek vymezil jako to, co se objektivně stalo ve vnějším světě, trestní stíhání je potom vedeno ohledně skutku.²⁰

Skutkem je třeba rozumět okolnost, událost, projev vůle člověka učiněný navenek, lidské jednání s určitým následkem, jež je trestněprávně relevantní. Dle učebnicové literatury je skutek vymezen např. jako děj probíhající v určitém prostoru, čase a mezi určitými osobami, přičemž určující jsou jednání a následek²¹ anebo jako událost ve vnějším světě, jež spočívá v lidském jednání a jako taková buď nemusí vykazovat znaky trestného činu vůbec, případně může tato událost nést znaky jednoho nebo i více trestných činů.²² Přičemž jednání je svalový pohyb člověka k určitému cíli zaměřený a vůlí ovládaný, je to projev vůle ve vnějším světě – tedy konání či komisivní jednání, avšak i zdržení se tohoto svalového pohybu člověka ve vnějším světě, jako nekonání či opomenutí, omisivní jednání. Následkem poté rozumíme ohrožení anebo porušení zájmů chráněných trestním zákonem, tedy porušení či ohrožení objektu skutkové podstaty.

Zajímá nás poté to, zda byl jeden trestný čin spáchán jedním nebo více skutky nebo zda jedním skutkem došlo k naplnění skutkových podstat jednoho anebo více trestných činů. Důležitá v tomto ohledu je tzv. jednota skutku, o které bude pojednávat podkapitola níže. Na základě těchto vymezení pak můžeme rozlišovat souběh jednočinný či vícečinný, jak bude podrobně rozebráno v samostatné části následující kapitoly diplomové práce.

3. 1. ROZLIŠENÍ SKUTKU A NĚKTERÝCH DALŠÍCH POJMŮ

Jak často zdůrazňuje judikatura soudů, skutek by neměl být zaměňován s jinými, ač obdobně vyznívajícími výrazy, kterými jsou např. skutková podstata, skutkový děj nebo popis skutku či dokonce trestný čin, proto budiž uvedeno stručně hledisko jejich rozlišení.

²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. června 2015, sp. zn. 4 Tdo 604/2015

²¹ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 223.

²² NOVOTNÝ, Oto, Tomáš GŘIVNA, Pavel ŠÁMAL, Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 4 sv. ISBN 978-80-7357-509-0. Str. 335.

3. 1. 1. TRESTNÝ ČIN A SKUTEK, SKUTKOVÁ PODSTATA A SKUTEK

Definice trestného činu byla již uvedena výše. Pojem skutek nelze ztotožňovat s pojmem trestný čin, jelikož skutek má, dalo by se říci, význam širší. Pod každým trestným činem je třeba spatřovat nějaký skutek, ale definice již neplatí naopak. Některé skutky totiž vůbec trestným činem být nemusí. Některé skutky mohou být např. přestupky. Odpovídá tomu kupříkladu ustanovení trestního řádu, jež v § 226 uvádí, že obžalovaný bude soudem obžaloby zproštěn, jestliže vyšlo najevo, že skutek není trestným činem.

Souhrnem typových znaků trestného činu je skutková podstata trestného činu. Je jedním z formálních znaků trestného činu. Znaky skutkové podstaty trestného činu vytyčují trestné činy, tedy jednotlivé typy trestných činů a odlišují jednotlivé trestné činy či skupiny trestných činů od sebe navzájem. Skutková podstata odráží skutek, jež se udál ve vnějším světě, prostřednictvím abstrahování a generalizování skutků skutkové podstaty trestných činů vznikají.

3. 1. 2. SKUTKOVÝ DĚJ, SKUTKOVÝ STAV A SKUTEK

Výraz skutkový děj má nejširší obsah, jelikož zahrnuje ty okolnosti případu, které jsou z hlediska trestního práva významné, ale i ty nevýznamné, bývá označován jako skutek *de facto*.²³ Zatímco v případě skutkového stavu jde jen o ty okolnosti případu, jež jsou trestněprávně významné. Při rozhodování v rámci trestního řízení je nezbytný jasný soulad skutkového stavu, jež byl zjištěn zákonem daným postupem a mezi právními závěry z něj vyvozenými.²⁴

3. 1. 3. POPIS SKUTKU A SKUTEK

Dle výše zmiňovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu je podstatné odlišovat skutek od popisu skutku, přičemž skutek je určitá událost ve vnějším světě, zatímco popis skutku je jen jeho vyjádřením v podobě slov v některém z aktů orgánů

²³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2. Str. 212.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. září 2006, sp. zn. 7 Tdo 768/2006

činných v trestním řízení. Trestně stíhat však lze jen pro daný skutek, nikoliv pro jeho popis.

3. 2. JEDNOTA SKUTKU, TOTOŽNOST SKUTKU

Jedná se o dva pojmy z odlišných oblastí trestního práva, zatímco jednota skutku je pojmem hmotněprávním, totožnost naopak procesním. Oba je třeba od sebe odlišovat, byť k sobě mají blízko, jejich význam není stejný.

3. 2. 1. JEDNOTA SKUTKU

Je třeba vymezit, který moment dělí jeden skutek od nového skutku, dalšího, ve kterém by mohl být spatřován další trestný čin. Jednota skutku určuje, zda byl jedním skutkem spáchán jeden trestný čin nebo v jednočinném nebo vícečinném souběhu spácháno trestných činů více.

V této otázce je důležité pro odlišování jednotlivých skutků pachatelovo zavinění jednání navenek a následek. Za jeden skutek lze tak považovat souhrn projevů vůle pachatele, jež jsou kauzální pro následek významný z pohledu trestněprávního a které jsou zahrnuty jeho zaviněním.²⁵ Jak je z uvedené definice, jež vyvěrá ze soudní judikatury, patrně, jednání pachatele nesmí být bez zavinění, přičemž se vyžaduje zavinění v té formě, ve které ji požaduje daná skutková podstata trestného činu ve zvláštní části trestního zákoníku.

Obecně bývají za jeden skutek pokládána jednotlivá vývojová stádia trestného činu, tedy příprava, pokus, dokonání trestný čin. Jedním skutkem jsou i trestné činy hromadné, trestné činy trvající a pokračování v trestném činu (nepravý souběh).

3. 2. 2. TOTOŽNOST SKUTKU

Tento pojem náleží k trestnímu právu procesnímu, jak již bylo zmíněno výše. Jedna ze základních zásad trestního řízení je zásada obžalovací, která vytyčuje

²⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 277.

Též CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008, ISBN 978-80-7357-348-5. Str. 491.

Vycházejí z R 8/1985 Tr.

požadavek, aby trestní řízení bylo vedeno pouze na základě obžaloby a jen pro skutek, pro který bylo obviněnému sdělena obžaloba. Paragraf 220 trestního řádu stanoví, že soud může rozhodovat pouze o tom skutku, který je vymezen žalobním návrhem. Pro jiný skutek, než který je v obžalobě popsán, nemůže soud vynést rozhodnutí. Na druhou stranu nejde o to, aby byl skutek postižen již v takto rané fázi řízení ve své úplnosti, s jistými drobnými nepřesnostmi je třeba počítat, vzhledem k tomu, že dojde k doplnění o zjištění vycházející na povrch v rámci řízení, ale požaduje se shoda alespoň v totožnosti jednání nebo v totožnosti následku či v obojím, je-li shoda v podstatných okolnostech.²⁶ Podle prof. Růžka při změně obou těchto atributů, může být totožnost ještě zachována, jsou-li alespoň částečně totožné.²⁷ V rámci totožnosti skutku je třeba zmínit, že trestní právo procesní nepovažuje pokračování za jeden skutek, ale v tomto případě je každý dílčí útok samostatným skutkem.²⁸ Což je podstatné z hlediska zásady *ne bis in idem*.

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2010 Tdo 167/2010

²⁷ RŮŽEK, Antonín. *Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1964. Str. 143an.

²⁸ § 12 odst. 12 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

4. SOUBĚH

Souběh trestných činů je znám též pod pojmem konkurence trestných činů. Konkurence je chápána jako jakési soupeření či soutěžení. Konkurence trestných činů má význam coby pluralita trestných činů spáchaná jedním pachatelem v době, nežli došlo k vynesení odsuzujícího rozsudku soudem prvního stupně. Trestní zákoník legální definici pojmu nepodává, o souběhu je však zmínka v ustanovení týkajícím se trestu úhrnného a souhrnného v ustanovení § 43, což jsou tresty ukládané soudy za trestné činy spáchané v souběhu. V dalších ustanoveních již není vyjádřen tolik napřímo, ale nalézáme jej též v § 42 pod písm. n), kde je spatřován pod souslovím „*více trestných činů*“ v rámci demonstrativního výčtu okolností obecně přitěžujících. Též je možno jej nalézt ve zvláštní části trestního zákoníku, kde úpravu souběhu možno spatřovat v těch skutkových podstatách, které požadují naplnění znaku „*opakovaně*“.

4. 1. ROZHODNUTÍ SOUDU VÝZNAMNÁ Z HLEDISKA KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

Na tomto místě se vzhledem k faktu, že základním dělítkem či mezníkem mezi jednotlivými formami pluralitní trestné činnosti je odsuzující rozsudek soudu prvního stupně a eventuálně jeho právní moc, a s přihlédnutím ke skutečnosti, že v případech konkurence trestných činů, kdy soud ukládá souhrnný trest, je zasahováno do pravomocného výroku, konkrétně do výroku o trestu, jeví jako vhodné zakomponovat pojednání o rozhodnutích soudu. Nejde však o komplexní vymezení všech možností, jež může soud v trestním řízení učinit, ale, jak název kapitoly napovídá, jen o ta rozhodnutí, která jsou podstatná z hlediska předmětu práce. Těmi jsou odsuzující rozsudek a doručený trestní příkaz. Do samostatné podkapitoly bylo zařazeno rozhodnutí o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem při zohlednění ustanovení § 43 odst. 3 trestního zákoníku a ještě stručné nastínění právní moci rozhodnutí.

4. 1. 1. ODSUZUJÍCÍ ROZSUDEK SOUDU

Nejen pro rozlišování mnohosti trestné činnosti je podstatná skutečnost, zda soud (prvního stupně) vynesl rozsudek. Důležité též je, aby rozsudek pachatele za spáchaný trestný čin odsuzoval, protože takové rozhodnutí, díky kterému se na pachatele hledí, jakoby nebyl souzen²⁹, nelze brát jako podstatný moment pro rozlišení plurality trestné činnosti.³⁰ Touto formou může rozhodovat jedině soud. Rozsudek je jedním ze základních a nejpodstatnějších způsobů rozhodnutí v trestním řízení, soud jím rozhoduje ve věci samé a obsahuje mínění soudu ohledně věci. Musí se jednat o rozsudek soudu ČR, rozsudku cizozemskému nelze stejné právní účinky přiznat. Rozsudek musí mít zákonem předepsané náležitosti a formu, vždy se vyhotovuje písemně. Lze jej členit na následující části:

V úvodní části rozsudku je obsažena formule „*Iménem republiky*“, následuje zejména identifikace soudu a soudců, identifikace obžalovaného, místo vydání tohoto rozhodnutí s datem.³¹

Výroková část rozsudku nebo také enunciát je nejpodstatnější částí rozsudku, právě ona nabývá právní moci, stává se pro osoby závaznou, popřípadě vynutitelnou a jsou to výroky rozhodnutí, proti kterým mohou oprávněné osoby ve stanovené lhůtě podávat opravné prostředky, respektive odvolacími důvody jsou nesprávnost výroku a to, že výrok nebyl učiněn, ač být měl (třetím důvodem je, že došlo k porušení pravidel řízení). Jde o vlastní rozhodnutí soudu a sestává z několika výroků:

1. **Výrok o vině**, tedy to, že se obžalovaný uznává vinným (bereme-li nadále v úvahu pouze odsuzující rozsudek). Přitom je nutné vymezit řádně trestný čin, o němž se jednalo.³² Tuto povinnost zdůrazňuje i mnohá judikatura, např. ve svém usnesení Nejvyšší soud k tomuto uvádí, že je třeba velmi přesně označit trestný čin, jehož se výrok o uznání obviněné vinnou týká, a to: zákonným pojmenováním, uvedením zákonného ustanovení, uvedením místa, času, způsobu spáchání, případně uvedením dalších skutečností tak,

²⁹ např. dojde-li dle podmínek § 105 trestního zákoníku k zahlazení odsouzení

³⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 340.

³¹ Blíže § 120 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

³² Blíže § 120 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

aby nemohlo dojít k záměně skutku s jiným, dále musí soud ve výroku vymezit všechny znaky zákonné a taktéž ty znaky, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Nejvyšší soud v tomto usnesení rozeznává skutkovou větu výrokové části, kde musí být slovní popis všech znaků skutkové podstaty daného trestného činu s uvedením všech okolností, které v daném případě tvoří znaky onoho trestného činu, tudíž musí vyjadřovat všechny skutečnosti, které jsou významné pro právní kvalifikaci a právní větu výroku, která je tvořena citací zákonných znaků.³³

Má-li dojít k vydání rozhodnutí ohledně dílčího útoku pokračujícího trestného činu a k uložení společného trestu za ně, bude soud zasahovat, mimo výroku o trestu, i do této části rozsudku.

2. **Výrok o trestu**, který se obžalovanému za spáchaný trestný čin či více trestných činů ukládá.³⁴ Soud v této části vymezí druh trestu z taxativně daných v § 52 trestního zákoníku a jeho výměra. Soud může rozsudkem vyslovit vinu obžalovaného a zároveň od potrestání upustit, jestliže jsou splněny zákonné požadavky vymezené v trestním zákoníku.

Právě do této části pravomocného rozsudku zasáhne soud, jestliže má být uložen souhrnný trest za konkurenci trestných činů v dalším řízení. V těchto případech je výrok o trestu v rozhodnutí předcházejícím zrušen a nahrazen výrokem o trestu v rozhodnutí pozdějším, blíže k tomu dále. I tento výrok (společně s výrokem o vině) rozsudku je zasažen v případech ukládání společného trestu za pokračující trestné činy.

3. Eventuálně může být dále obsažen **výrok o uložení povinnosti nahradit škodu či újmu poškozenému, vydání bezdůvodného obohacení a výrok o ochranném opatření**, ukládá-li se.³⁵

Odůvodnění rozsudku, byť obligatorní část, může v jistých výjimečných případech i absentovat. Jde o případy zjednodušeného rozsudku, kdy došlo k vyhlášení rozsudku, tedy včetně jeho odůvodnění, a obžalovaný i státní zástupce se poté vzdali práva na odvolání a na odůvodnění v písemném vyhotovení

³³ Usnesení nejvyššího soudu ČR ze dne 14. března 2007, sp. zn. 7 Tdo 184/2007

³⁴ § 122 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

³⁵ § 121 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

už netrvalí.³⁶ Odůvodnění má obsahovat vymezení toho, jaké skutečnosti vzal soud za prokázané, jakými úvahami se řídil, co ho k jednotlivým výrokům vedlo, o jaké důkazy opřel tato svá zjištění, též musí odůvodnit, jestliže eventuálně neprovedl navrhované důkazy, proč tak učinil a další.³⁷ Odůvodnění rozsudku musí být konzistentní s výroky, má působit svou přesvědčivostí. Proti odůvodnění nelze podávat opravné prostředky, oprava není vyloučena.

A konečně poslední částí je část obsahující **poučení o opravném prostředku**. V této části má soud na základě ustanovení § 125 trestního řádu vyložit, kdo je oprávněn, v jakém rozsahu, z jakých důvodů, v jaké lhůtě a na jakém místě uplatnit řádný opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí, potřebné je uvést i to, který soud bude o podaném odvolání rozhodovat. Odvolání, aby bylo přípustné, musí mít zákonný obsah, a tak je nutné o této skutečnosti v rámci této části rozsudku poučit.

4. 1. 2. TRESTNÍ PŘÍKAZ

Uvádí se, že mimo odsuzujícího rozsudku může být oním podstatným mezníkem pro vymezení, kdy jde o souběh a odkud již o recidivu, taktéž i trestní příkaz, konkrétně okamžik jeho doručení obviněnému. Je specifickým rozhodnutím soudu, který je možné vydat jen v určitých vymezených případech, v tzv. zkráceném řízení, jestliže byl skutkový stav spolehlivě prokázán. Z dikce trestního řádu vyplývá, že trestní příkaz vydává samosoudce. Ten jej může vydat bez nařízení hlavního líčení, tedy, neproběhne ústní jednání, dokazování v hlavním líčení, věc se vyřídí pouze písemně. Jde o zjednodušení řízení, a to jak po stránce formální, časové, tak i z hlediska nákladů řízení pro případy, které jsou méně závažné a typově jednoduché. Také má být lépe zajištěno dosažení účelu trestního řízení, protože dojde k uložení trestu rychleji. Z těchto důvodů jím však lze také ukládat jen některé zákonem vymezené druhy trestů. Na základě speciálního ustanovení nelze takto postupovat proti mladistvému,³⁸ ani proti osobě, jež byla

³⁶ § 129 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

³⁷ § 125 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

³⁸ § 63 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

soudem omezena ve svéprávnosti.³⁹ Podstatné je, že trestním příkazem nelze dle § 314e odst. 6 písm. c) uložit souhrnný (ani společný) trest, byl-li trest předchozí uložen odsuzujícím rozsudkem.

Taktéž lze obsah trestního příkazu členit na **úvodní část**, obsahující povinné formality jako označení soudu, obviněného, datace a místa vydání, **část výrokovou**, kde jest výrok o vině, trestu, náhradě škody, nemajetkové újmy, popřípadě vydání bezdůvodného obohacení a samozřejmě nechybí **poučení o oprávném prostředku**, kterým je odpor proti trestnímu příkazu, který je možné podat do osmi dnů od doručení trestního příkazu. Včas a oprávněnou osobou podaný odpor trestní příkaz ruší a má ten účinek, že se provede klasické hlavní líčení.⁴⁰ Trestní řád nepožaduje, aby byl trestní příkaz odůvodněn. Po svém doručení do vlastních rukou obviněného získává **povahu odsuzujícího rozsudku**. Účinky tady pro osobu nastávají doručením.

4. 1. 3. ROZHODNUTÍ O PODMÍNĚNÉM UPUŠTĚNÍ OD POTRESTÁNÍ S DOHLEDEM

Vzhledem k ustanovení § 43 odst. 3 je nutné brát v potaz i toto rozhodnutí, byť sám trestní zákoník stanovuje, že na pachatele, u kterého bylo podmíněně upuštěno od potrestání, se hledí, jakoby nebyl odsouzen.⁴¹ Pro účely souhrnného trestu je totiž právní fikcí bráno jako odsuzující rozsudek, je totiž pravdou, že vina byla takovým rozhodnutím vyslovena.

K upuštění může soud fakultativně dospět, jsou-li naplněny podmínky stanovené § 48 odst. 1 a zejména pak v § 46 trestního zákoníku. Dochází zde k situaci, že pachatel je sice uznán vinným ze spáchání trestného činu, avšak od jeho potrestání je pod podmínkou upuštěno. V takovém rozhodnutí je zároveň nutné vymežit dobu dohledu, jež se jeví jako nutná pro dozírání nad chováním pachatele.

³⁹ § 314e odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰ § 314g zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

⁴¹ § 46 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

4. 1. 4. PRÁVNÍ MOC A VYKONATELNOST ROZHODNUTÍ SOUDU

Z hlediska odlišení forem mnohosti trestných činů hraje právní moc rozsudku velkou roli. Jestliže se pachatel dopustí dalšího trestného činu před tím, než stihl být rozsudek vůbec vyhlášen, půjde o konkurenci. Jestliže byl rozsudek vyhlášen, ale ještě nedospěl do stádia, kdy by nabyl právní moci, o konkurenci již nepůjde a bude se jednat o tzv. mnohost sui generis či nepravou recidivu, a konečně jestliže k tomuto dalšímu trestnému činu došlo až po právní moci, je kvalifikován jako recidiva.

Právní moc a vykonatelnost jsou důležitými vlastnostmi rozhodnutí. Znamenají jeho konečnost, nezměnitelnost z pohledu formální právní moci a jeho závaznost, z pohledu materiální právní moci. Rozsudek soudu nabývá právní moci na základě ustanovení § 139 trestního řádu současně s vykonatelností (nestanoví-li zákon jinak). Rozsudek nabývá právní moci ve chvíli, kdy již není možné napadnout jej řádným opravným prostředkem, tj. když: a) odvolání nebylo oprávněnou osobou ve stanovené lhůtě podáno, b) opravný prostředek nebyl vůbec připuštěn, c) oprávněné osoby se práva výslovně vzdaly, d) odvolání sice bylo podáno, ale zamítnuto.⁴² Lhůta pro podání odvolání je v trestních věcech stanovena v délce trvání osm dní. Počíná od doručení písemného vyhotovení rozsudku, jak je stanoveno v § 248 odst. 1 trestního řádu. Jestliže podají odvolání jen někteří z oprávněných co do pouze některých výroků, nevylučuje to, aby právní moci nabyly výroky ostatní, opravnými prostředky nedotčené.

4. 2. VYMEZENÍ POJMU KONKURENCE

Prve je třeba vyzdvihnout důležitost rozlišování na souběh skutečný čili pravý od situací, kdy se pouze daný případ jako konkurence jeví, ale o konkurenci skutečně nejde, respektive jde o případy, kdy je souběh vyloučen a jedná se pouze o konkurenci zdánlivou neboli souběh nepravý, jež bude též předmětem této části níže.

Souběh neboli konkurence trestných činů je taková specifická forma mnohosti trestných činů, ke které dochází před vynesením odsuzujícího rozsudku

⁴² § 139 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

soudem prvního stupně, jestliže pachatel spáchá v této době dva nebo dokonce i více trestných činů. Předtím, nežli došlo k odsouzení pachatele za některý trestný čin z jeho pluralitní trestné činnosti, se tento pachatel dopouští trestného činu dalšího. Více trestných činů se může pachatel dopustit buď několika po sobě následujícími skutky (což pak označujeme za souběh vícečinný), případně se dopouští jedním skutkem více trestných činů (přičemž se tato situace označuje za souběh jednočinný). Na souběh lze pohlížet jako na souběh stejnorodý v těch případech, kdy pachatel naplnil opakovaně stejnou skutkovou podstatu, jestliže nepůjde o kvalifikaci takového trestného činu jako trestného činu pokračujícího. Hodnocení jako souběhu situace, kdy pachatel naplní buď postupně anebo naráz, v jeden moment skutkové podstaty více různých trestných činů již pak nečiní žádných pochybností. Různé kategorizace souběhu včetně výše naznačených budou předmětem následujících subkapitol. Aby bylo možno nahlížet na spáchané trestné činy jako na konkurující si trestnou činnost, je nutné, aby se na pachatele nehledělo, jakoby nebyl odsouzen, tj. nesmí platit fikce neodsouzení.⁴³

Jak bylo nastíněno výše, rozhodujícím je odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, respektive první takové rozhodnutí.⁴⁴ Je totiž stejně tak dobře možné, aby nastala situace, kdy je odsuzující rozsudek vydáván až v rámci odvolacího řízení, načež je však nutné posuzovat i takovýto odsuzující rozsudek za rozhodující pro rozlišení konkurujících si trestných činů, byť nebyl vydán prvostupňovým soudem, avšak je prvním odsuzujícím v (případné) řadě.

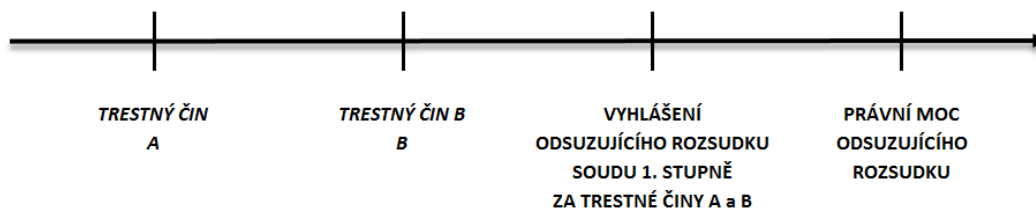
Avšak jako bezpředmětné se jeví rozlišovat, jak dovodil Nejvyšší soud ČR, zda byl odsuzující rozsudek vyneseno za přítomnosti obviněného či v jeho nepřítomnosti, v tzv. řízení proti uprchlému dle § 302an. trestního řádu.⁴⁵

Jestliže má být časově vymezena posloupnost konkurujících si trestných činů, lze nejlépe postupovat za užití časové osy, z nichž první vymezuje konkurenci, která byla spáchána více skutky, tj. konkurenci vícečinnou, možný je však i případ konkurence tzv. jednočinné, kdy se pachatel dopouští pouhým jediným skutkem spáchání několika trestných činů:

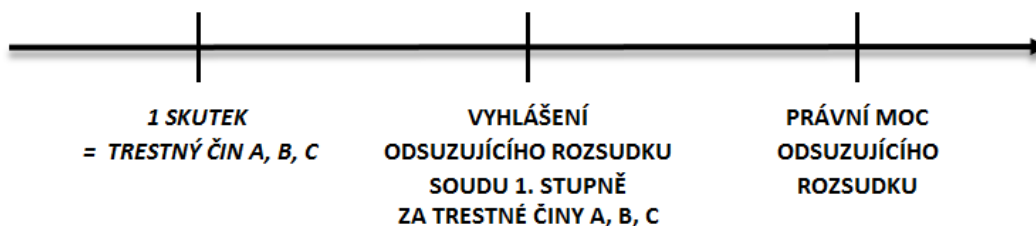
⁴³ Např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. května 2007, sp. zn. 5 Tdo 325/2007

⁴⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. února 2012, sp. zn. 5 To 15/2012

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 8 Tdo 1160/2013-43

Časová osa 2: Konkurence (vícečinná)

Časová osa 3: Konkurence (jednočinná)

Pachatel spáchá jeden trestný čin, trestný čin A, a poté, ještě nežli dojde soudem k rozhodnutí o takovémto činu, páchá dalším skutkem další trestný čin, opětovně se dopouští trestné činnosti, trestný čin B (*časová osa 2*). Je důležité, že právě ke spáchání jiného trestného činu pachatele dochází nejen před právní mocí odsuzujícího rozsudku, ale již před samým vynesemím takového rozsudku, jež tohoto pachatele odsuzuje za některý z jeho trestných činů. Nejde pouze o to, že se na jeho trestný čin přijde před vynesemím odsuzujícího rozsudku a jeho právní mocí, ale podstatným je onen moment spáchání, což je logické i vzhledem k zakotvení souhrnného trestu právě pro případy, kdy se odhalí některý ze sbíhajících se trestných činů až později. Skutečnost, kdy je jeho trestný čin odhalen a vyšetřen je věcí druhou, která je rozhodující zejména pro to, jestli bude za v souběhu spáchané trestné činy vedeno jedno řízení nebo bude trestních řízení více a tím pádem i zda bude ukládán trest úhrnný nebo trest souhrnný.

Těž tedy situace, kdy pachatel spáchá jediným skutkem více trestných činů je označována jako souběh trestných činů (*časová osa 3*). Postup je na první pohled zřejmý, zde není komplikace ohledně doby spáchání jednotlivých trestných činů a hodnocení jejich předcházení před či následování po odsuzujícím rozsudku.

4. 3. KATEGORIZACE KONKURENCE

Na konkurenci trestných činů můžeme nazírat z několika odlišných hledisek. Prvním, již výše naznačeným aspektem třídění může být počet skutků, kterými se pachatel konkurence trestných činů dopouští. Takto lze třídit na konkurenci jednočinnou a konkurenci vícečinnou. Určíme-li jako hledisko druh spáchaných trestných činů, respektive právní kvalifikaci těchto trestných činů, pak lze členit na konkurenci stejnorodou a konkurenci nestejnorodou. Tato hlediska lze současně ještě vzájemně kombinovat. Někteří teoretikové rozeznávají vedle těchto skupin i jiné.

4. 3. 1. SOUBĚH JEDNOČINNÝ NEBOLI KONKURENCE IDEÁLNÍ

Souběh jednočinný je též nazýván konkurencí ideální nebo také několika jinými označeními, jako konkurence právních kvalifikací, konkurence zákonů, konkurence paralelní, konkurence současná.⁴⁶ Latinsky je označována jako *concursum formalis*.⁴⁷ V těchto případech se pachatel dopouští jednoho skutku, ve kterém trestní zákon spatřuje více trestných činů. V podstatě nejde o konkurenci takovou, jakou si většina laiků zpravidla představí, ale spíše o konkurenci skutkových podstat, tedy sbíhání se právních kvalifikací téhož skutku.

Jednočinný souběh, byť jde o jediný skutek, je skutkem však natolik závažným, že je třeba tuto jeho vyšší škodlivost či závadnost nějakým způsobem reflektovat. Děje se tak prostřednictvím uložení úhrnného trestu, který je u jednočinného souběhu jediným přicházejícím v úvahu. Z procesního hlediska totiž jednočinný souběh nelze rozdělit a konat pro něj více řízení, než jedno jediné, pro objasnění vizte níže. Orgány činné v trestním řízení v těchto případech mají, dalo by se říci, jednodušší postup v tom ohledu, že není třeba složitěji posuzovat časové hledisko vzhledem ke spáchání jednotlivých skutků, jako je tomu u souběhu vícečinného, zde je skutek pouze jeden a ten se hodnotí jako více trestných činů.⁴⁸

⁴⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 337.

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 275.

⁴⁸ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 133.

Jak bylo uvedeno výše, lze rozeznávat ještě jiné kategorizace souběhů trestných činů, tak např. dle prof. Kratochvíla lze kategorizovat v rámci jednočinného souběhu ještě na dvě podskupiny, jsou to z hlediska subjektu souběhy, kde je či není okruh subjektů zúžen (subjekt obecný versus subjekt speciální, konkrétní, tedy jednočinný souběh, kde je okruh subjektů zúžen, respektive skutkové podstaty trestných činů vyžadují subjekt konkrétní či speciální a naopak) a z hlediska subjektivní stránky podle různých forem zavinění pachatele (úmyslné versus nedbalostní).⁴⁹

Učebnicovým příkladem jednočinného souběhu je pachatel, jež se vloupal do bytu poškozené osoby, kde odcizil např. notebook. Tímto jedním skutkem se dopustil nejen trestného činu krádeže vloupáním dle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, ale také trestného činu vymezeného v ustanovení § 178 odst. 2 trestního zákoníku, kterým je porušování domovní svobody.

4. 3. 2. SOUBĚH VÍCEČINNÝ NEBOLI KONKURENCE REÁLNÁ

I pro vícečinný souběh existuje v teorii počet synonym, kterými bývá označován. Souběh vícečinný je tak možno nalézt pod označeními jako konkurence reálná, souběh skutků, souběh postupný neboli konkurence sukcesivní, latinským vyjádřením *concursum materialis*.⁵⁰

Jestliže má jít o souběh vícečinný, musí se pachatel dopustit více skutky, které po sobě následují v kratší či delší časové pomlce, více trestných činů, ať již stejné či různé skutkové podstaty (blíže níže), navíc ve chvíli, než byl za jiný svůj trestný čin odsuzujícím rozsudkem soudu uznán vinným. Pachatel se skutků dopouští postupně. U souběhu reálného nastává již obtíž s hodnocením, kdy došlo ke spáchání skutku jednoho, kdy skutku dalšího a kdy k vynesení odsuzujícího rozsudku, respektive k doručení trestního příkazu, tak, aby nebyla zaměněna konkurence s recidivou či recidiva s konkurencí, přičemž mají obě své specifické postupy z hlediska ukládání trestu..⁵¹

⁴⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 337an.

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 275.

⁵¹ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 133.

Za vícečinnou konkurenci je možno soudem uložit trest úhrnný a nic nebrání ani v uložení trestu souhrnného, jsou-li splněny předpoklady uvedené v příslušném ustanovení trestního zákoníku. Jestliže se tedy všechny skutky pachatele podařilo zjistit předtím, nežli došlo na rozhodování soudu a vynesení odsuzujícího rozsudku a koná-li se tudíž jedno trestní řízení pro všechny tyto skutky, pak bude osobě obžalovaného uložen trest úhrnný na základě § 43 odst. 1 trestního zákoníku, jestliže však skutky vyšly najevo v tak rozdílnou dobu, že již bylo rozhodnuto o některém ze sbíhajících se trestných činů a musí se tedy konat řízení další nebo je tu jiný důvod, pro který je třeba konat řízení samostatné, soud uloží trest souhrnný postupem dle § 43 odst. 2, jež však stojí na analogických principech.

Příkladem souběhu postupného čili vícečinného může být situace, kdy pachatel v pondělí spáchá krádež prostou kapesní krádeží mobilního telefonu. Tento pachatel se v úterý dopustí ještě krádeže vloupáním. Ve středu je již odvážnější a páchá loupež, při které způsobí těžkou újmu na zdraví. Tedy takový pachatel třemi skutky naplnil skutkové podstaty minimálně třech různých trestných činů, tj. krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku, krádeže dle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku a loupež v souladu s ustanovením § 173 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku a v tomto případě půjde o vícečinný souběh nestejnorodý.

4. 3. 3. KONKURENCE STEJNORODÁ A NESTEJNORODÁ

Pod institutem stejnorodého souběhu třeba spatřovat situace, kdy pachatel, jež se dopouští konkurující trestné činnosti, naplňuje opakovaně pouze ty samé skutkové podstaty trestných činů. Musí jít pouze o jednu a tutéž skutkovou podstatu trestného činu. Stejnorodost u souběhu a stejnorodost u recidivy se podstatně liší.⁵² Rozdíl spočívá v tom, že u stejnorodé recidivy druhové a skupinové pro stejnorodost postačuje naplňování skutkových podstat se stejným druhovým, respektive skupinovým objektem, přičemž toto u souběhu není akceptováno. Aby šlo o stejnorodý souběh, musí opakovaně naplňovat tytéž skutkové podstaty, např. opakovaně páchat krádež dle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, tedy krádež vloupáním.

⁵² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 338.

Nestejnorodá konkurence je načež představována takovými případy, kdy pachatel v souběhu naplní skutkové podstaty dvou či více různých trestných činů. Pro ilustraci by mohl sloužit případ uvedený u vícečinného souběhu, kdy byly v souběhu spáchány dvě krádeže a loupež.

4. 3. 4. KOMBINACE HLEDISEK

Vzhledem k výše uvedenému je třeba dodat, že hlediska, dle kterých byla provedena klasifikace konkurence, se mohou i vzájemně kombinovat a vzniká pak následující čtveřice situací. Vzhledem k tomu, že k definování již došlo výše, budou doplněny pouze příklady, maximálně učiněny některé důležité poznámky.

Konkurence jednočinná stejnorodá – Příkladem budiž bombový atentátník, který svým útokem usmrtí více lidí, všechny oběti jsou usmrceny, žádný není pouze zraněn. Je třeba zdůraznit, že tento typ není jako typ konkurence teorií uznáván a v praxi je posuzován spíše jako jeden trestný čin. Zpravidla totiž bývá kvalifikačním znakem skutkové podstaty, kde je dodáváno „*spáchá-li takový čin na dvou nebo více osobách*“, vyhovující je zde ustanovení § 140 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Prof. Kratochvílem je zpochybňován a doslova označován za protimluv, protože má-li být v takových případech jediná skutková podstata naplněna jedním skutkem pachatele opětovně, chybí ona „konkurenčnost“ v obou rovinách (skutků i právních kvalifikací),⁵³ shodné vysvětlení podává i prof. Šámal.⁵⁴

Konkurence jednočinná nestejnorodá – Tento případ konkurence je již možný a častý. Za příklad poslouží výše v kapitole o jednočinném souběhu uvedený příklad, kdy se pachatel dopustil prostřednictvím vloupání do bytu více různých trestných činů. Pozor si je v těchto případech třeba dát při posuzování, zda jde o souběh nebo pouze o souběh zdánlivý, tedy může docházet z některého důvodu k vyloučení souběhu.

⁵³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 339.

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 275.

Konkurence vícečinná stejnorodá – Zde lze uvést pro příklad takového pachatele „loupežníka“, který bude v rámci návštěvy městského parku opakovaně přepadávat osoby a páchat tak loupeže dle § 173 odst. 1 trestního zákoníku.

Jedná se o v praxi nejtypičtější případy a také nejvíce nebezpečné a pro společnost velmi škodlivé, vzhledem k tomu, že pachatel opětovným pácháním získává navíc zkušenosti s daným typem trestné činnosti, což vede k profesionalizaci takového pachatele.

Tyto případy mohou mít mnohé společné s pokračováním v trestném činu podle § 116 trestního zákoníku, třeba se tak může jednání i navenek jevit, nicméně v případě stejnorodé konkurence chybí jeden z hlavních znaků pokračování, kterým je společný záměr.⁵⁵

Konkurence vícečinná nestejnorodá – tento typ lze demonstrovat na pachateli, jež se v pondělí dopustí loupeže podle § 173 odst. 1, v úterý znásilní svou známou, čímž naplnil skutkovou podstatu trestného činu znásilnění zakotvenou v § 185 odst. 1 trestního zákoníku a již od té doby plánuje usmrtit svého souseda, který ho pravidelně nezdraví, což také v pátek učiní, čímž spáchá trestný čin vraždy podle § 140 odst. 2.

4. 4. NEPRAVÁ ČI ZDÁNLIVÁ KONKURENCE

Souběh nepravý, čili zdánlivý zastupují takové situace, které se mohou na první pohled jako souběh jevit např. svou mnohostí útoků nebo možností kvalifikovat skutek podle více zákonných ustanovení, což by odpovídalo jednočinnému souběhu, avšak ve skutečnosti souběhem nejsou, nelze je takto kvalifikovat, natož pak postihovat. Takovéto situace se budou posuzovat jako singulární trestné činy. Respektive tyto situace skutečně vykazují znaky více skutkových podstat trestných činů, nicméně pouze formálně, protože souběh musí být v těchto případech zvláštními postupy vyloučen.

Důvody pro vyloučení konkurence trestných činů můžeme lišit na obecné důvody, kterými jsou pokračující, hromadné a trvající trestné činy a trestný čin opilství podle ustanovení § 360 odst. 1 trestního zákoníku. Vedle nich rozeznáváme

⁵⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 342.

ještě důvody speciální. Do posledně uvedené kategorie přitom patří poměr speciality, poměr subsidiarity a faktická konzumpce, někdy je možno za samostatný důvod pro vyloučení počítat i konzumpci zákonem předvídanou.

4. 4. 1. POKRAČUJÍCÍ, HROMADNÉ, TRVAJÍCÍ TRESTNÉ ČINY

Tyto typy trestných činů jsou specifické tím, že sestávají z více dílčích útoků, případně trvají určitou kratší či delší dobu. Hmotné právo trestní je kvalifikuje jako jeden skutek, jeden trestný čin, souběh je tak u nich vyloučen. V praxi odlišit mezi trestným činem trvajícím či hromadným na straně jedné a souběhem nečiní větší obtíž. Horší bývá situace u pokračujícího trestného činu, kde je možné, že jediným odlišujícím hlediskem je „společný záměr“, jímž je pachatel u pokračování veden od prvního dílčího útoku.

Trvajícím trestným činem nejsou v pozitivním právu definovány, avšak dovozuje se, že spočívají ve vyvolání protiprávního stavu a v jeho udržování, anebo pouze v jeho udržování. Nejvyšší soud v rozhodnutí uvedl k trestnému činu dle § 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí, že jde o trestný čin trvajícím a vymezil na tomto konkrétním případě jeho znaky. Pro trvajícím trestným činem je tak dle Nejvyššího soudu typické vyvolání protiprávního stavu pachatelem a jeho následném udržování, přičemž jde o souvislé páchání, plynulé, tedy nerozpadající se do dílčích útoků (jako u pokračování) bez ohledu na délku trvání.⁵⁶

Pod **hromadnými trestnými činy** si pak představíme takové trestné činy, které sestávají z více útoků a tyto až ve svém souhrnu naplňují příslušnou skutkovou podstatu trestného činu. Nejběžnějším uváděným příkladem je trestný čin nedovolené ozbrojování dle § 279 v odst. 3 trestního zákoníku, kdy skutková podstata vyžaduje mnohost útoků, opatření jedné zbraně k naplnění této skutkové podstaty nestačí.

Pokračování v trestném činu je z výše zmíněných forem trestných činů trestním zákoníkem explicitně definováno jediné. Paragraf 116 vymezuje pokračování jako jednání sestávající z dílčích útoků, důležitý je přitom jednotný záměr pachatele, jež musí být dán již od prvního útoku, stejný či podobný způsob provedení a blízká souvislost časová, souvislost v předmětu útoku, přičemž tyto

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 15 Tdo 887/2014

dílčí útoky naplňují, byť i v souhrnu, skutkovou podstatu jednoho téhož trestného činu.

Velkým rozdílem od hmotněprávního pojetí je nahlížení na pokračování v trestném činu z procesněprávního hlediska, kde se dle § 12 odst. 12 trestního řádu (není-li v zákoně uvedeno jinak), pohlíží jako na jeden skutek na každý jednotlivý dílčí útok.⁵⁷ Což má své opodstatnění a vychází z praxe orgánů činných v trestním řízení. Cílem je, aby mohly být postihovány i dílčí útoky, jež vyšly najevo až potom, co soud již pravomocně rozhodl o ostatních dílčích útocích téhož pokračujícího trestného činu a tedy rozhodování nebránila překážka *rei iudicatae*. Z toho vychází i skutečnost, že pokračování má též svůj zvláštní způsob trestání, který je upraven § 45, je pojmenovaný jako společný trest, krátce si jej diplomantka dovolí vymezit v kapitole týkající se trestání souběhu.

Ovšem i v rámci pokračování musí být rozlišováno mezi dalším skutkem, a to v případě, kdy pachatel páchá trestnou činnost dále i po tom, co došlo k doručení usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu.⁵⁸

4. 4. 2. TRESTNÝ ČIN OPILSTVÍ DLE § 360 ODS. 1 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU

Tento trestný čin je velmi zajímavým ustanovením trestního zákoníku a je velká škoda, že mu na tomto místě lze věnovat tak málo pozornosti. Je vymezen v uvedeném paragrafu jako zaviněné („byť i z *nedbalosti*“) přivedení se do stavu nepřičetnosti, které je zapříčiněno návykovou látkou. Pachatel je zde brán k odpovědnosti nikoliv za trestný čin, kterého se v takovém stavu dopustil, ale za uvedení se do stavu nepřičetnosti. Onen trestný čin, kterého se dopustí, nebude posuzován jako trestný čin, ale jako čin jinak trestný, kvazidelikt. Pro potřeby předmětu práce je tedy podstatné toto: pachatel bude odpovědný za jeden skutek, jeden trestný čin a to trestný čin opilství i v případech, kdy by se za jiných okolností (tj. pokud by pachatel nebyl ve stavu nepřičetnosti, ve kterém

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. srpna 2004, sp.zn.:11 Tdo 337/2004

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 277 Str. 278.

⁵⁸ § 12 odst. 11 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

až se rozhodl páchat) jednalo o souběh trestných činů, tato zvláštní konstrukce trestného činu opilství souběh vylučuje.⁵⁹

4. 4. 3. POMĚR SPECIALITY

Vyloučení souběhu prostřednictvím poměru speciality stojí na zásadě *lex specialis derogat legi generali*. Jestliže existuje speciální úprava – skutková podstata, není aplikována úprava obecná, byť chrání stejný zájem, protože účelem oné speciální je vystihnout zvláštní povahu a závažnost určitého druhu útoku.⁶⁰ Jestliže dochází k „souběhu“ obecné kvalifikace a speciální, je nutné dát přednost kvalifikaci speciální a zároveň to znamená, že je jednočinný souběh nepřipustný. Tudíž v těchto případech nikdy nemůže dojít k aplikaci dvou ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, které jsou obě na daný skutek přílehlající, jak je tomu u jednočinného souběhu, ale bude postupováno tak, že se použije pouze ustanovení speciální.

V poměru speciality jsou sobě navzájem skutkové podstaty privilegované a kvalifikované ve vztahu ke skutkové podstatě základní a dále pak složené skutkové podstaty ve vztahu k těm skutkovým podstatám trestných činů, z nichž sestávají.

Příkladem privilegované skutkové podstaty může být dle § 142 trestního zákoníku trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou. K tomuto je základní skutkovou podstatou vražda dle § 140. Zmíněná privilegovaná skutková podstata má za cíl vystihnout specifické rozpoložení matky, ve kterém se může nacházet žena bezprostředně po porodu a díky tomu je postihována mírnějším trestem. Dojde-li tedy k usmrcení novorozence, nebude matka trestně odpovědná za oba trestné činy současně, ale pouze za tuto kvalifikovanou skutkovou podstatu v § 142, poměr speciality vylučuje užít obě ustanovení současně.

Za demonstraci vztahu speciality mezi skutkovou podstatou kvalifikovanou a základní může sloužit trestný čin teroru podle § 312 trestního zákoníku, jež trestá toho „kdo jiného úmyslně usmrtí v úmyslu poškodit ústavní zřízení ...“ vzhledem

⁵⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 349.

⁶⁰ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 226.

k ustanovení o vraždě podle § 140. Tedy tato situace se vyřeší postupem pouze podle § 312 trestního zákoníku.

Nejběžněji uváděným příkladem skutkové podstaty složené bývá loupež.⁶¹ Loupež dle § 173 trestního zákoníku spojuje znaky trestného činu krádeže dle § 205 a také vydírání podle § 175 trestního zákoníku, tudíž spáchá-li osoba loupež, nebude zvláště postihována za krádež, za vydírání a za loupež, ale její jednání se posoudí pouze podle ustanovení § 173 o loupeži.

4. 4. 4. POMĚR SUBSIDIARITY

Subsidiární poměr mezi skutkovými podstatami, latinsky vyjádřen jako *lex primaria derogat legi subsidiariae*, je vztahem vylučujícím souběh trestných činů založený na tom, že ustanovení subsidiární doplňuje ustanovení primární o zvláštní ochranu, přičemž obě chrání stejný zájem.⁶² Je nutné použít ustanovení primární a jen pokud primární pravidlo není využito, uplatní se ono subsidiární neboli také podpůrné ustanovení a je-li aplikováno ustanovení primární, již nelze znovu přičítat ustanovení subsidiární.⁶³

V poměru subsidiarity jsou jednotlivá vývojová stádia trestné činnosti, tedy ta vzdálenější ve vztahu ke stádiím bližším dokonání, formy účastenství závažnější k těm méně závažným, trestné činy poruchové ve vztahu k ohrožovacím.

Příkladem budiž uveden pachatel, jež se dopustil trestného činu vraždy. Tento trestný čin byl dokonán a tak bude pachateli ukládán postih za takový trestný čin dle § 140 trestního zákoníku, nebudou se mu zvláště přičítat příprava vraždy ani pokus vraždy, souběh je vyloučen.

Vydeme-li ze stejného příkladu, avšak budeme-li hodnotit člověka, který takovou vraždu zosnoval, tedy organizátor dle § 24 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a přitom i obstarával nástroje pro hlavního pachatele, nebudeme jej už brát k odpovědnosti za méně závažné formy účastenství, byť by se zároveň

⁶¹ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 227.

⁶² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 347.

⁶³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 344.

jednalo o návod (písm. b), či pomoc (písm. c). Avšak účastníky třeba odlišovat od spolupachatelů, jejichž trestná činnost se hodnotí, jakoby každý spáchal trestný čin zvlášť a jde o okolnost obecně přitěžující uvedenou v § 42 trestního zákoníku nebo tato okolnost může být sama znakem skutkové podstaty, avšak o poměr subsidiarity se v žádném případě nejedná.⁶⁴

Trestné činy ohrožovací jsou trestné činy, kde k naplnění skutkové podstaty trestného činu postačí ohrožení objektu daného trestného činu, přičemž trestné činy poruchové k dokonání požadují porušení objektu trestného činu. Opět nejtypičtěji je ohrožovacím trestným činem obecné ohrožení podle § 272, který může být ve vztahu subsidiarity k trestnému činu vraždy podle § 140 či trestnému činu ublížení na zdraví, konkrétně § 145 těžké ublížení na zdraví. Pokud dojde k porušení chráněného zájmu, již se zvlášť nepřičítá jeho ohrožení a pachatel bude trestně odpovědný za skutkovou podstatu, která počítá s porušením objektu.

4. 4. 5. FAKTICKÁ KONZUMPCE

Faktická konzumpce v latině označovaná pravidlem *Lex consumens derogat legi consumatae* znamená pohlcení jedné skutkové podstaty, která se zdá být podstatně méně závažnou, skutkovou podstatou druhou, škodlivější čili závažnější. Jinými slovy se jeden z trestných činů jeví jako málo významný ve srovnání se základním trestným činem. Anebo je takový trestný čin jen jeho jakýmsi pouhým vedlejším produktem, načež se v těchto případech lze spokojit s postihem jen tohoto trestného činu závažnějšího dle římského principu *minima non curat praetor*.⁶⁵ Nejvyšší soud v této problematice zastává názor: „Dojde-li soud k závěru, že jsou splněny předpoklady pro tzv. faktickou konzumpci, nemůže pachatele obžaloby pro konzumovaný trestný čin zprostit, ale musí jen v odůvodnění rozsudku vyložit, proč skutek kvalifikuje jen jako základní trestný čin, v němž je jiný trestný čin konzumován.“⁶⁶ K tomu v rámci svých rozhodnutí dále zdůrazňuje, že při právní kvalifikaci nelze rozlišit, zda má jít o konzumpci či nikoliv, jen na základě toho,

⁶⁴ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 227.

⁶⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 345.

⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 1977, sp.zn.:5 Tz 47/76

jaké trestní sazby stanovuje trestní zákoník na (ve skutku spatřované) trestné činy.⁶⁷ V těchto případech postačí posouzení jednání pouze podle jedné skutkové podstaty trestného činu, přičemž tato má obsáhnout společenskou škodlivost obou v činu spatřovaných ustanovení.

Málo významné je tak poškození vchodových dveří, které by se dalo hodnotit jako poškození cizí věci dle § 228 odst. 1, jestliže je počítáno s tím, že dveře měly hodnotu nikoli nepatrnou na základě § 138 odst. 1 trestního zákoníku, vzhledem k prostřednictvím vyražených dveří spáchané krádeži vloupáním do bytu, která bude právně kvalifikována jako krádež vloupáním v souladu s ustanovením § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku nepochybně v jednočinném souběhu s porušováním domovní svobody podle ustanovení § 178 trestního zákoníku. Takový pachatel již nebude postihnut za poškození vchodových dveří, protože postačí postihnout jej dle ustanovení základního či cílového (uvedená krádež a porušování domovní svobody). Pouze vedlejším produktem trestného činu vraždy podle § 140 trestního zákoníku je poškození velmi drahého obleku oběti, které by se jinak dalo hodnotit jako poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 trestního zákoníku. Také trestný čin vraždy dle § 140 bude konzumovat poškození cizí věci dle ustanovení § 228 odst. 1 v případě, kdy pachatel zavraždil osobu tím, že jí o hlavu rozbil vázu v hodnotě 5 500 Kč (způsobil škodu nikoliv nepatrnou), která patřila manželce této oběti.

Velmi nápomocná je v tomto ohledu judikatura, a to právě vzhledem k tomu, že zpravidla záleží pouze na úsudku soudu, zda konkrétní dva trestné činy zhodnotí jako jednočinný souběh či jako faktickou konzumpci, vždy je nutné postupovat na základě konkrétních okolností, faktická konzumpce nemá povahu, že by nastávala pokaždé.⁶⁸ Často z důvodu údajně nezohledněné faktické konzumpce dochází k dovolání obžalovaného. Např. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 12. března 2014 hodnotí, že soudy prvostupňový a odvolací správně rozhodly, že v případě vytržení kabelky s peněženkou, ve které byla platební karta, se jedná o loupež dle § 173 odst. 1 trestního zákoníku v jednočinném souběhu s § 234 odst. 1 trestního zákoníku, což je trestný čin neoprávněného

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. ledna 2011, sp.zn.: 8 Tdo 1499/2010

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 348.

opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, tedy o faktickou konzumpci, což namítal dovolatel, nepůjde.⁶⁹

V této souvislosti lze poznamenat, že na dvě předešlé formy lze taktéž pohlížet jako na jakousi **konzumpci v širším smyslu**, protože vlastně jedna skutková podstata (speciální a primární) konzumuje či pohlcuje skutkovou podstatu druhou (obecnou a subsidiární).⁷⁰

Mimo výše uvedené faktické konzumpce je možno se setkat s **konzumpcí zákonem předvídanou**. Jsou to ty případy, kdy některá skutková podstata vyloženě počítá, zahrnuje v sobě skutkovou podstatu i jinou, méně závažnou. Jde o ustálené situace, na rozdíl od konzumpce faktické, jež se hodnotí pro jednotlivé případy ad hoc. Jako příklad se v učebnicové literatuře zpravidla uvádí ublížení na zdraví dle § 146 konzumované trestným činem loupeže § 173 trestního zákoníku.⁷¹

4. 5. ÚČINKY KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

Na účinky trestných činů spáchaných v souběhu můžeme nazírat ze dvou rovin. Jde o rovinu hmotněprávní a o rovinu procesněprávní.

4. 5. 1. HMOTNĚPRÁVNÍ ÚČINKY KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

Z hmotněprávních důsledků konkurujících si trestných činů třeba vyzvednout otázky viny a trestání respektive trestu samého. Pachatel trestných činů spáchaných v souběhu je zásadně odpovědný za každý jednotlivý trestný čin, nicméně soud mu neukládá trest takto za každý zvlášť, ale zvolí podle okolností (jedno či více řízení trestních) specifický trest úhrnný nebo trest souhrnný dle § 43 trestního zákoníku, ukládaný podle ustanovení, které se vztahuje na trestný čin z těchto nejpřísněji trestný, eventuálně se může řídit § 44 a od souhrnného trestu upustit. Mnohost trestných činů může znamenat přitěžující okolnost dle § 42 písm.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. března 2014, sp. zn. 5 Tdo 45/2014

⁷⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 344. s odkazem na: SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva*. 1.vyd. Praha: Novatrix, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-254-4033-9.

⁷¹ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 228.

n) trestního zákoníku, ale taktéž ji lze nalézt v rámci skutkové podstaty trestného činu ve zvláštní části trestního zákoníku jako jeden ze znaků, blíže bude o těchto zmíněných institutech pojednáno níže. Z hlediska hmotného práva je souběh také podstatný z hlediska posuzování zániku trestní odpovědnosti (účinná lítost § 33 trestního zákoníku, promlčení § 34an. trestního zákoníku). Tu je nutné posuzovat samostatně vzhledem ke každému jednomu trestnému činu ze sbíhajících se trestných činů.⁷²

4. 5. 2. PROCESNÍ ÚČINKY KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

Vedle důsledků hmotněprávních není však vhodné zapomínat ani na důsledky procesní, které konkurence trestných činů dozajista má. Z hlediska trestního řízení je souběh podstatný vzhledem k počtu trestních řízení, tedy otázku, zda se pro trestné činy téhož pachatele, které spáchal před vynesemím odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně, koná řízení jediné společné či je vedeno řízení více. V případech jednočinného souběhu ani jinak, než vést jedno řízení trestní nelze. Pro případy vícečinného souběhu je vedení společného řízení vhodné, nicméně nelze tak konat vždy. Úprava je obsažena v trestním řádu v § 20, který na tomto místě požaduje společné řízení pro případy pokračujícího, trvajícího a hromadného trestného činu, činu spáchaného ve spolupachatelství, jejichž trestné činy spolu souvisí a v případech, kdy je to vhodné vzhledem k urychlení procesu a šetření nákladů.⁷³

Z hlediska procesních účinků je též třeba připomenout již výše zmíněné pravidlo, že trestně stíhat lze osobu jen na základě obžaloby, kterou je oprávněn podat pouze státní zástupce a soud rozhoduje jen co do skutku v obžalobě vymezeného, což plyne ze zásady obžalovací obsažené v trestním řádu v § 2 odst. 8 ve spojení s § 220 trestního řádu.⁷⁴

⁷² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 282.

⁷³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 350an.

⁷⁴ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 230.

5. TRESTÁNÍ SOUBĚHU

Podle základního pravidla je nutné, aby byl každý skutek pachatele zásadně posuzován podle všech těch zákonných ustanovení, jež je možné v takovém skutku spatřovat, jež na něj dopadají, pouze díky čemuž může být řádně vystihnuta povaha takové trestné činnosti a stupeň škodlivosti, který mají činy pachatelem spáchané pro společnost. Konkurence trestných činů je specifickou formou trestné činnosti. Proto je také nutné k ní specifickými způsoby přistupovat. Je třeba zohlednit skutečnost, že konkurence trestných činů neboli souběh je závažnější, než došlo-li by k singulárnímu trestnému činu. Avšak, na druhou stranu je považován za mírnější, co se týče forem pluralitní trestné činnosti, než je tomu u recidivy. Uvedené aspekty musí zohlednit zejména soud a k tomu přihlížet zvláště pak v situacích ukládání trestů za více trestných činů v souběhu. V těchto případech je třeba mít i na zřeteli, že pachatel nebyl dosud odsouzen, nebylo mu odsuzujícím rozsudkem zatím pohroženo, že takové jednání je trestným činem a nemá se jej dopouštět. Pachatel může mít za to, že vlastně nečiní „nic až tak zlého“, když za předchozí trestnou činnost nebyl dosud vůbec stíhán (byť o tom samozřejmě lze důvodně pochybovat). Navíc se má obecně za to, že pachatel neměl ještě šanci se díky odsudku ze strany společnosti, který je vynášen prostřednictvím odsuzujícího rozsudku a v něm uloženém trestu vyslovován, napravit a do budoucna zlepšit své chování, tedy trestním řízením a rozsudkem, případně uloženým trestem se poučit, aby již vedl pouze řádný život.

V současné době jsou teorií rozlišovány tři základní zásady, dle kterých je možné konkurenci trestné činnosti trestat, je to zásada absorpční, zásada kumulační a zásada asperační⁷⁵, jak bude vymezeno v následující podkapitole. V praxi však nastává taková situace, kdy jsou tyto základní principy modifikovány a vzájemně mezi sebou kombinovány a doplňovány o některé prvky ze zásady jiné.

Hlavním úkolem této kapitoly je poté vymezit trest úhrnný a trest souhrnný, jež se za sbíhající trestnou činnost ukládají dle § 43 trestního zákoníku. Jestliže se bude rozhodovat o konkurenci většího počtu trestných činů, může soud přikročit ke zvláštnímu institutu navýšení horní hranice vymezené trestní sazby o jednu třetinu, avšak je třeba mít na paměti, že se nejedná o tentýž institut, jako v případě

⁷⁵ Komplexní vymezení zásad trestání (pro celou kapitolu výchozí) poskytuje TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1963. Str. 48an.

mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 trestního zákoníku, jež je určena pro recidivní páchaní trestné činnosti.

Mnohost trestné činnosti představuje dále i jednu z § 42 předvídaných okolností obecně přitěžujících, výslovně je uvedena pod písmenem n).

5. 1. ZÁKLADNÍ ZÁSADY TRESTÁNÍ KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ

Teorie trestního práva rozeznává tři základní zásady či principy, na základě nichž lze přistupovat k trestání konkurence trestných činů. Těmi jsou zásada absorpční, jež subsumuje trestné činy mírnější do trestného činu přísněji trestného, dle kterého je pak kvalifikován celý souběh. Druhou je zásada kumulační nebo také sčítací, podle níž je třeba trestní sazby na všechny trestné činy v souběhu sečíst dohromady, tedy jedná se o nejpřísnější z uvedených. A konečně zásada asperační, též označovaná jako zásada zostřující počítá s tím, že se vedle uložení jednoho ze stanovených trestů na trestný čin uloží ještě zlomek, část nebo přesně stanovená výměra trestu navíc. Jedná se o teoretická východiska, z nichž vychází daná právní úprava při postihu souběhu trestných činů. V právním řádu většinou dominuje jedna z uvedených zásad, avšak zdaleka není výjimkou, aby se, s ohledem na to, zda jde o konkurenci jednočinnou či vícečinnou nebo s ohledem na další faktory, uplatňovalo i v rámci jednoho právního řádu zásad více, pro každý případ dokonce i odlišně.⁷⁶

5. 1. 1. ZÁSADA ABSORPČNÍ

V souladu s touto zásadou je pachatel, jež se dopustil více trestných činů v souběhu, ukládán jediný trest, jehož výměra se řídí podle té trestní sazby, která je nejpřísněji trestná vzhledem k právním kvalifikacím trestných činů, které tento pachatel spáchal. Má se za to, že tato nejpřísnější trestní sazba v sobě již zahrnuje, pohlcuje, neboli absorbuje ostatní tresty, proto je také někdy tato zásada nazývána jako pohlcovací či subsumpční. Tuto zásadu vyjadřuje i pravidlo, že trest vyšší

⁷⁶ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1963. Str.

pohlucje nižší, *Poena maior absorbet minorem*.“ Může být také pro lepší zapamatování popisována vzorcem „1 rok + 1 rok = 1 rok“.

Postupuje se v těchto případech tak, že prve je třeba právně kvalifikovat jednotlivé skutky, které lze v pachatelově jednání spatřovat, stanovit si jejich tresty a trestní sazby. Poté se určí nejpřísněji trestný čin⁷⁷. To je ten, který má nejpřísněji stanovený druh trestu, nejvyšší trestní sazbu.⁷⁸ K této skutečnosti se dostáváme posouzením horní hranice trestních sazeb stanovených na ve skutcích spatřované trestné činy ve zvláštní části trestního zákoníku. Který trestní čin má horní hranici nejvyšší, ten je přísněji trestný. Jestliže jsou tyto hranice stejné, přistoupíme k posouzení hranice spodní, ale vždy přihlížíme i k horní i ke spodní hranici, jež je zákonem stanovena u příslušných ustanovení. Jestliže jsou obě tyto hranice totožné, přihlédneme i k tomu, jestli dané ustanovení připouští alternativní tresty. Ta skutková podstata, která připouští méně alternativ nebo žádnou, je přísnější.⁷⁹

Pro lepší vyjasnění této problematiky bude vhodné demonstrovat ji na příkladu. Budiž brán v úvahu vícečinný souběh trestného činu krádeže, kterou způsobil značnou škodu podle ustanovení § 205 odst. 4 písm. c), za kterou má být uložen trest odnětí svobody na dvě léta až osm let a trestného činu podvodu, kterým umožní spáchání některého z vymezených trestných činů dle § 209 odst. 5 písm. b), kde taková skutková podstata stanovuje trest odnětí svobody na pět až deset let. Při srovnání obou vymezených sazeb jasně vyplývá, že přísněji trestným a tedy stěžejním je ustanovení o podvodu, bude tedy ukládán úhrnný popřípadě souhrnný trest ve výměře pět až deset let.

Tato zásada je nejméně přísná pro pachatele trestného činu. Často u ní však bývá naříkáno, že je až nedostačující. Nezřídka proto vymezuje zákonodárce možnost pro soudy, aby zkombinovaly tuto zásadu s některou z následujících a postihly tak skutečný škodlivý význam a špatný dopad konkurujících trestných činů pro celou společnost.

⁷⁷ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 230.

⁷⁸ Blíže vizte např. VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem*. Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. Str. 145an.

⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5 Str. 587.

5. 1. 2. ZÁSADA KUMULAČNÍ

Tato zásada je známá především z USA. Ve filmech lze často vidět, ač se to v naší právní kultuře jeví až směšně, kterak je pachatel odsouzen např. ke sto dvaceti létům odnětí svobody. Zásada kumulační bývá též nazývána jako zásada sčítací a považována za protiklad zásady prve uvedené. Jejím východiskem je pravidlo známé z římského práva kolik trestných činů, tolik trestů, *Quot delicta, tot poenae*. Princip je takový, že v rámci souběhu jsou vymezeny jednotlivé trestné činy, za které se jednotlivě stanoví v rámci příslušné sazby trest, přičemž jsou následně stanovené tresty sečteny a uložen trest v takové celkové výměře. Jestliže by měl být opět pro zjednodušení uveden vzoreček, kterým by šla tato zásada popsat, vypadal by takto: „1 rok + 1 rok = 2 roky“. Zásada kumulační se v praxi může vyskytovat jako neomezená nebo omezená nejvyšší přípustnou výší hranice, případně kumulační s redukcí, tedy sazby, jež sčítáme, ještě nějakým způsobem upravíme, respektive redukuje. ⁸⁰

Sčítací zásada může být v mnohých případech až příliš přísnou, což se též jeví jako nežádoucí. Proto je od této zásady v čisté formě spíše upouštěno a její využití bývá spíše jako společně s jinou zásadou z uvedených. ⁸¹

5. 1. 3. ZÁSADA ASPERAČNÍ

Zásada asperační neboli zostřující znamená určité přihoršení či zostření trestu při jeho stanovení a ukládání pachateli trestných činů spáchaných v konkurenci. Tento princip trestání bývá považován za kompromisní mezi zásadou absorpční, jež se může jevit jako málo přísná a zásadou kumulační, která je naopak brána jako přísná až přespříliš. Tedy vybere se jedna z příslušných sazeb a ta se způsobem v příslušném zákoně zakotveným zostří. I tato zásada má své latinské vyjádření, podle které je nazývána, *Poenae maior cum exasperatione.*, tedy větší trest s přiosťřením.

V případech užití asperační zásady soud postupně stanoví trestní sazbu zpravidla podle trestného činu nejprísněji trestného, přičemž smí tuto sazbu

⁸⁰ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1963. Str. 55.

⁸¹ SOLNAR, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva*. 1.vyd. Praha: Novatrix, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-254-4033-9. Str. 197.

zákonem vymezeným způsobem upravit. JUDr. Tolar ve své publikaci uvádí, že horní hranici lze zvýšit několika způsoby, kterými mohou být následující: horní hranice se buď zvedne o taxativně stanovenou délku trvání, např. o 3 roky apod., či o určité procento z příslušné sazby zákonné nebo o její zlomek, přičemž jak velké procento nebo zlomek je, zákon stanoví.⁸² Takto je v české právní úpravě zakotvena možnost zvýšení horní hranice o jednu třetinu, vizte níže.

5. 1. 4. ZÁSADA TRESTÁNÍ VYUŽÍVANÁ V ČR

V České republice je zakotvena jako základní báze zásada absorpční.⁸³ To vyplývá z ustanovení trestního zákoníku týkající se trestu úhrnného a souhrnného, kterým je § 43. Avšak v jistých případech lze nalézat i některé prvky zásad zbývajících, tedy asperační a kumulační.

Zásadu asperační nalézáme v ustanovení o možnosti zvýšit horní hranici trestní sazby o jednu třetinu, jedná-li se o vícečinný souběh většího počtu trestných činů na základě ustanovení § 43 odst. 1 věty první za středníkem.

Jisté prvky ze zásady kumulační nalézáme v případech, kdy lze uložit trest podle trestného činu nejpřísněji trestnému a vedle toho ještě některý další druh trestu.⁸⁴ K uložení musí dojít v souladu se základními pravidly ukládání trestu a speciálními pravidly pro ukládání jednotlivých druhů trestů.

5. 2. UKLÁDÁNÍ TRESTU ZA KONKURENCI TRESTNÝCH ČINŮ

Trest může uložit pachateli za spáchaný trestný čin pouze soud po tom, co proběhlo trestním řízením. Zásadně je třeba posuzovat každý skutek pachatele dle všech zákonných ustanovení, jež je možné v takovém skutku spatřovat, jež na něj dopadají a tak postihnout společenskou škodlivost, jakou má taková trestná

⁸² TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1963. Str. 59.

⁸³ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 230.

⁸⁴ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 133.

činnost. Obecně při ukládání trestu má však soud přihlídnout k ustanovení § 38 odst. 2 a § 55 odst. 2 trestního zákoníku, kterými je požadováno, aby nebyly ukládány tresty tak říkajíc zbytečně příliš přísné, aneb zásada subsidiarity přísnějších trestů k těm méně přísným, avšak stále dostatečným k naplnění účelu trestu. Navíc pachatelé takových méně závažných trestných činů, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující pět let, by neměli být trestáni nepodmíněným trestem odnětí svobody. V takovýchto případech se má soud snažit o uložení některého z alternativně stanovených trestů, uvedených v rámci § 53 odst. 2 trestního zákoníku.

Jestliže dochází ke spáchání dvou či více trestných činů jedním pachatelem v čase, než je soudem prvního stupně vysloven odsuzující rozsudek, jedná se o konkurenci trestných činů. Taková situace ve své specifčnosti musí mít své zvláštní vymezené způsoby, jak za ně pachatele postihnout. Na jedné straně zde stojí zájem společnosti na tom, aby nedocházelo k páchání trestné činnosti, natož pluralitní. Je tedy pachatele třeba potrestat dostatečným trestem tak, aby již v budoucnu nedocházelo k opakování. Na druhé straně je nutné přihlížet k tomu, že ještě nejde o recidivistu, který již prošel procesem „nápravy“, tedy zájem spočívá na tom, aby byl trest pro prvopachatele natolik přiměřený, aby to vedlo k jejich řádnému životu, nikoliv je pouze na dlouhou dobu od společnosti izolovat.

Vycházejí z uvedených tezí se zákonodárce rozhodl vymežit zvláštní typy trestů určené zvláště pouze pro případy konkurence tak, aby zohledňovaly právě výše vymezenou zásadu absorpční, přičemž se tu setkáváme i s některými prvky dalších zásad. Za konkurenci trestných činů má tudíž soud na základě znění zákona ukládat jen vymezené druhy trestů. Těmi jsou:

- **trest úhrnný**
- **trest souhrnný**
- **(upuštění od uložení souhrnného trestu)**

Tyto tresty jsou zakotveny v trestním zákoníku zejména s ohledem na to, že souběh trestných činů je natolik specifický, že nelze postupovat jinak, nelze se spokojit s obecnými postupy trestání individuálních trestných činů a musí na takové situace existovat specifická právní úprava. Při ukládání těchto trestů se postupuje zvláštním způsobem, jež je mírnější. Byť by se mohlo zdát, že se trestné činy v souběhu v praxi nevyskytují zase tak hojně, opak je však pravdou a soudci

přichází do styku s pachatelem souběhu každodenně a každodenně se též musí vypořádávat s tím, jak je potrestat s ohledem na jejich poměry, na spáchané trestné činy a též s přihlédnutím k tomu, jaký bude mít trest dopad na jejich budoucí život. Soudce má trestem postihnout škodlivost činu, jeho závažnost a rozlišit jednotlivé souběhy a jedinečné trestné činy od sebe navzájem podle intenzity jejich závažnosti. Je proto třeba mít řádně vymezené zákonné postupy, aby nedocházelo k nejasnostem nebo diametrálně rozporné aplikaci právních norem, samozřejmě nejen v této oblasti.

Trest úhrnný i souhrnný jsou ukládány na obdobných zásadách, jak bude patrné z následujících samostatných podkapitol. Nejpodstatnější rozdíl mezi uvedenými tresty za souběh lze spatřovat z hlediska procesního, respektive je-li o sbíhajících se trestných činech vedeno řízení jediné a rozhodováno jediným rozsudkem či je trestních řízení (a tedy i odsuzujících rozsudků) více.⁸⁵

Není rozdíl, zda se jedná o pachatele dospělého či pachatele mladistvého, oba se mohou dopustit souběhu trestných činů (provinění) a stejně tak oba taci pachatelé budou trestáni prostřednictvím úhrnného či souhrnného trestu (úhrnného či souhrnného trestního opatření ukládaného mladistvému). Jen u oněch mladistvých pachatelů je třeba, aby soud postupoval dle zvláštních zásad podle zvláštního zákona, tj. zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Plyne to z ustanovení § 25 odst. 3. Bude-li zaměřena pozornost na právnické osoby, zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“) o souběhu plně mlčí. Avšak zmínka týkající se ukládání úhrnného a souhrnného trestu právnímu nástupci právnické osoby se v tomto zákoně nalézají, a to v § 10 odst. 3 s odkazem na postup dle trestního zákoníku.

5. 3. ÚHRNNÝ TREST, JEHO VÝMĚRA A POSTUP UKLÁDÁNÍ

Prvním ze způsobů, kterak lze potrestat pachatele, je tedy úhrnný trest. Úhrnný trest je vymezen a podmínky pro jeho uložení definovány v ustanovení

⁸⁵ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1.4.2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 133.

§ 43 odst. 1 trestního zákoníku, které je substrátem následujících kapitol, je tedy namísto jej zde uvést doslovně:

„Odsuzuje-li soud pachatele za dva nebo více trestných činů, uloží mu úhrnný trest podle toho ustanovení, které se vztahuje na trestný čin z nich nejpřísněji trestný; jde-li o vícečinný souběh většího počtu trestných činů, může soud pachateli uložit trest odnětí svobody v rámci trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu; horní hranice trestní sazby odnětí svobody však nesmí ani po tomto zvýšení převyšovat dvacet let a při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí převyšovat třicet let. Vedle trestu přípustného podle takového ustanovení lze v rámci úhrnného trestu uložit i jiný druh trestu, jestliže jeho uložení by bylo odůvodněno některým ze souzených trestných činů. Jsou-li dolní hranice trestních sazeb odnětí svobody různé, je dolní hranicí úhrnného trestu nejvyšší z nich. Stanoví-li trestní zákon za některý z takových trestných činů pouze trest odnětí svobody, může být úhrnným trestem jen trest odnětí svobody jako trest samostatný.“⁸⁶

Tento typ trestu se stanovuje v souladu s uvedeným ustanovením v případech, kdy se pachatel dopustil více trestných činů sobě konkurujících, tedy institut úhrnného trestu je možné použít jen pro případy, které jsou souběhem trestných činů, v žádných jiných.

5. 3. 1. POSTUP UKLÁDÁNÍ ÚHRNNÉHO TRESTU

Podstata odlišnosti úhrnného trestu spočívá v tom, že soud smí uložit trest úhrnný jen v těch případech, kdy je proti pachateli pro všechny jeho trestné činy vedeno jediné řízení trestní. Soudce v těchto případech rozhoduje jedním rozsudkem, kde vymezí vinu za každý jednotlivý trestný čin v souběhu a stanoví na všechny dohromady úhrnný trest.

Nutným faktem, jež je třeba zdůraznit, je, že pro jednočinný souběh bude vždy ukládán jen tento typ trestu. Totiž u jednočinného souběhu nelze postupovat jinak, nežli vést jedno jediné trestní řízení, ovšem neomezuje se jen na tuto kategorii souběhů, lze jej uložit i za souběh vícečinný, není rozhodující, zda se pachatel dopustil souběhu prostřednictvím skutku jediného, tj. formou jednočinného

⁸⁶ § 43 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

souběhu anebo více trestných činů více skutky, tedy souběhu vícečinného, u obou těchto kategorií lze trest úhrnný uložit, nikoliv však v případě pokračování trestného činu dle § 116 trestního zákoníku, jež je třeba striktně odlišit a zákon na něj ukládá jiný specifický trest, trest společný upravený v § 45 trestního zákoníku. Pro uložení úhrnného trestu taktéž není podstatné, zda jde o souběh stejnorodý či nikoliv.

Graficky je možno postup ukládání úhrnného trestu vymežit následujícím způsobem:

Časová osa 4: Ukládání úhrnného trestu

Soud rozhoduje o obou (o všech) trestných činech v jednom trestním řízení. Situace je o to snazší, že rozhoduje pouze jedním rozsudkem. Samozřejmě je při rozhodování ohledně úhrnného trestu též třeba dbát i obecně vymezených podmínek pro ukládání trestů, jež jsou trestním zákoníkem vymezeny v § 39an. A též konkrétních ustanovení pro jednotlivé druhy trestů, které soud uloží samostatně či více jich vedle sebe. Tyto podmínky jsou obsaženy v § 55an. trestního zákoníku. Ani okolnost, že je pachateli ukládán úhrnný trest nevyklučuje možnost soudu užít institutu podmíněného odsouzení, což naznačuje § 88 odst. 4 trestního zákoníku pojednávající o započtení zkušební doby.

5. 3. 2. VÝMĚRA ÚHRNNÉHO TRESTU

Soudce v odsuzujícím rozsudku vysloví vinu pachatele a za trestné činy, jestliže byly spáchány dříve, než byl minimálně pro jeden z nich vyhlášen odsuzující rozsudek soudu 1. stupně, pachateli uloží jeden trest, trest úhrnný. Trest za konkurenci trestných činů bude v souladu se zásadou absorpční stanoven ve výši, jež odpovídá ustanovení zákona týkající se trestného činu, který je ze spáchaných nejpřísněji trestný. Do ustanovení § 43 odst. 1 se též promítá i prvek asperační

zásady, konkrétně to, že ve vymezených případech smí (fakultativně) soud pachateli navýšit horní hranici trestu o jednu třetinu sazby stanovené. Děje se tak v případech, kdy se pachatel dopustí ve vícečinném souběhu většího počtu trestných činů. Co však zákonodárce považuje za onu míru „většího počtu“ již legálně nestanovuje. Teoretikové jsou proto někdy nejednotní v názoru, zda určitý počet již je nebo ještě není oním větším počtem trestných činů. Tak např. doc. Novotný uvádí názor, že by takové trestné činy měly být alespoň tři, vzhledem k tomu, že souběh je vymezen spácháním dvou a více trestných činů před vyhlášením odsuzujícího rozsudku soudů.⁸⁷ Shovívavější je v tomto ohledu k pachateli prof. Jelínek, jež předjímá, že by mohlo jít o trestných činů pět.⁸⁸ Ovšem i toto zvýšení má své meze, a to maximální výši tímto postupem navýšené hranice v délce trvání trestu odnětí svobody dvacet let, jde-li o výjimečný trest od dvaceti do třiceti let, může nejvyšší přípustná hranice činit maximálně oněch třicet let.

Co se týče užití prvku kumulačního v rámci úhrnného trestu, § 43 odst. 1 věta druhá počítá s možností mimo podle pravidel stanoveného trestu uložit i další jiný druh trestu. Použití vedlejšího trestu však musí být odůvodněno účelností vzhledem ke spáchanému trestnému činu, respektive některého z více trestných činů. Poté je nutné postupovat v souladu s ustanovením § 53, jež se věnuje ukládání více vymezených druhů trestů samostatně a vedle sebe. Také se vždy přihlédne k ustanovení, které obecně vymezuje daný druh trestu.

5. 4. SOUHRNNÝ TREST, JEHO VÝMĚRA A UKLÁDÁNÍ

Vedle v zásadě velmi jednoduchého užití úhrnného trestu je trest souhrnný o něco komplikovanější. Souhrnný trest vymezuje trestní zákoník v dikci § 43 odst. 2, přičemž následující odstavce 3 a 4 s ním též souvisí.

„(2) Soud uloží souhrnný trest podle zásad uvedených v odstavci 1, když odsuzuje pachatele za trestný čin, který spáchal dříve, než byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek za jiný jeho trestný čin. Spolu s uložením souhrnného trestu soud zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším,

⁸⁷ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1.4.2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 134.

⁸⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 411.

jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Souhrnný trest nesmí být mírnější než trest uložený rozsudkem dřívějším. V rámci souhrnného trestu musí soud vyslovit trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání, trest ztráty vojenské hodnosti, trest propadnutí majetku nebo trest propadnutí věci, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším.

(3) Odsuzujícím rozsudkem podle odstavce 2 se rozumí i rozsudek, kterým bylo za podmínek § 48 odst. 1 podmíněně upuštěno od potrestání s dohledem. Spolu s uložením souhrnného trestu soud zruší výrok o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

(4) Ustanovení o souhrnném trestu se neužije, jestliže dřívější odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, nebo jestliže byl dřívější odsuzující rozsudek vydán soudem jiného členského státu Evropské unie.⁸⁹

V těchto případech půjde o rozhodování pouze o souběhu vícečinném.⁹⁰ Konají se postupně dvě řízení, protože nebylo možno vést řízení jediné, nezávisle na tom, z jakého důvodu k tomu došlo. K rozdvojení řízení dochází zpravidla proto, že vyšel trestný čin najevo později anebo proto, že pro složitost došlo k vyloučení jednoho z trestných činů k samostatnému projednání.⁹¹

Vyzdvihnout je též třeba často opomíjený poslední odstavec, kterým se říká, že se při ukládání souhrnného trestu nehledí na rozhodnutí EU jako na pro tento případ podstatné rozhodnutí soudu, protože české soudy nesmí zasahovat do jurisdikce soudů cizích.⁹²

⁸⁹ § 43 odst. 2, 3, 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 135.

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 282.

⁹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 611.

5. 4. 1. VÝMĚRA SOUHRNNÉHO TRESTU

U tohoto typu trestu se jeví jako vhodnější nejprve vymezit, v jaké bude souhrnný trest vyměřen a teprve poté se zabývat jeho ukládáním, protože jde o složitější výklad.

Výměra trestu se stanovuje dle stejných zásad jako u výše popsaného trestu úhrnného, tedy dle ustanovení vztahující se na trestný čin nejpřísněji trestný. I zde může soud přistoupit ke zvýšení horní hranice o jednu třetinu, případně uložit i některý další trest, jak bylo popsáno výše. Nutně však musí postupovat v souladu se zněním § 53 trestního zákoníku. Vzhledem k faktu, že dochází k vydání dalšího rozsudku vedle již existujícího, vymezuje trestní zákoník i některá pravidla, která je třeba dodržet nadto. Jestliže byl dříve vysloven výrok o trestu ztráty čestných titulů, ztráty vyznamenání, ztráty vojenské hodnosti, propadnutí věci anebo propadnutí majetku, musí být převzat i do tohoto rozsudku.⁹³

Velmi důležité je pravidlo, že nově ukládaný trest souhrnný nesmí být v žádném případě mírnější, nežli ten, co byl vysloven předchozím rozhodnutím.

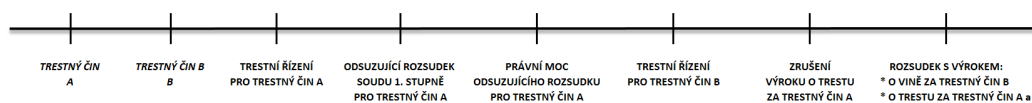
5. 4. 2. POSTUP UKLÁDÁNÍ SOUHRNNÉHO TRESTU

Jak bylo naznačeno výše, trest souhrnný je možný uložit, jestliže se pro sbíhající trestnou činnost konají dvě trestní řízení. V prvním řízení je v odsuzujícím rozsudku soudem vyslovena vina a uložen trest za tento trestný čin, v úvahu přichází též možnost, že jde o souběh a prvním rozsudkem je rozhodováno trestem úhrnným.⁹⁴ Jakmile vyjde najevo druhý trestný čin či na základě jiné okolnosti, je zahájeno druhé trestní řízení pro ostatní či jiný jeho trestný čin, kterého se pachatel dopustil dříve, než došlo k vynesení odsuzujícího rozsudku za jiný jeho trestný čin. Soud, který vede toto řízení, musí přikročit k zakotvenému postupu podle § 43 odst. 2 trestního zákoníku. V původním rozhodnutí zruší výrok o trestu, případně je nutno zrušit i všechny další výroky, jež jsou na něm závislé, které by bez takového výroku již postrádaly smysl. Ve svém vlastním rozhodnutí posléze rozhodne o vině pachatele za trestný čin a výrok o trestu bude výrokem o trestu

⁹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. Glosátor. Str. 81.

⁹⁴ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-291-2. Str. 230

souhrnném dle zásad § 43 trestního zákoníku. Na časové ose je možno znázornit postup ukládání souhrnného trestu takto:

Časová osa 5: Ukládání souhrnného trestu

Případně by šlo graf lehce poupravit a vymežit následovně. Diplomantka na tento fakt upozorňuje vzhledem k tomu, že soud může zasáhnout a zrušit příslušný výrok rozsudku jen v případech, jestliže tento nabyt právní moci, a tak bude soud s vynesemím rozsudku pro další trestný čin a uložení souhrnného trestu muset vyčkávat jeho nabytí právní moci.

Časová osa 6: Ukládání souhrnného trestu – čekání na právní moc

Důvodem, proč musí být rozsudek dřívější pravomocný, je, že nelze zasahovat do rozhodnutí, které je ještě změnitelné. Právě protože soud rozhoduje ve výroku o vině pouze o trestném činu později zjištěném případně později projednávaném, musí mít najisto zjištěnou vinu za trestný čin projednávaný dříve. Teprve potom může přikročit k uložení trestu souhrnného.

Zajímavá je situace, kdy došlo již dřívějším odsuzujícím rozsudkem k uložení souhrnného trestu, jež má být nyní výchozí pro ukládání souhrnného trestu za další trestný čin, který byl spáchán před vynesemím odsuzujícího rozsudku soudem prvního stupně. Naznačeným problémem se zabýval Nejvyšší soud ČR, přičemž uplatnil své zákonné právo vydat stanovisko založené zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů. Uvedl,

že je v takových případech třeba postupovat takto: soud, který rozhoduje posledně, musí přistoupit ke zrušení naprosto všech výroků o trestu, které byly obsaženy v rozsudcích předcházejících ta takové trestné činy, jež tvoří jeden souběh.⁹⁵

Zájmu hodná je z hlediska autorky též skutečnost, že pokud se soud uchyluje k uložení souhrnného trestu, má k tomu obstarat potřebný podklad, přičemž v těchto případech je stanoveno, že soud provede důkaz spisem ve věci předcházející, kde došlo k vydání předmětného rozsudku, jehož výrok má být nyní zrušen a nahrazen, nepostačí pouhý opis takového rozsudku.⁹⁶

Jestliže se v rámci soudního řízení trestního nepodaří zjistit a prokázat, zda se obviněný dopustil trestného činu, o němž je rozhodováno před tím, než byl vynesena předcházející rozsudek, který je nyní brán v úvahu, nebo až po něm, respektive tedy při posuzování jde-li ještě o souběh anebo zda trestný čin další zakládá již recidivu, ukládá se soudu povinnost postupovat ve smyslu zásady „*v pochybnostech ve prospěch obviněného – in dubio pro reo*“, což pro tyto případy znamená uložit souhrnný trest podle § 43 odst. 2.⁹⁷

5. 4. 3. MOŽNOST UPUSTIT OD ULOŽENÍ SOUHRNNÉHO TRESTU

Tato specifická možnost postupu pro soudy, tedy možnost neuložit souhrnný trest, ač by pro daný případ připadal v úvahu, je vyloučena v § 44 trestního zákoníku. Vztahuje se pouze na případy, kdy má být ukládán souhrnný trest. Pro případy, kdy soud bude mít za to, že dříve uložený trest dostatečně k dosažení účelu trestu, pak trest souhrnný vůbec neuloží, upustí od něj a nově projednávaný trestný čin bude obsáhnut oním trestem dříve uloženým.

Předpokladem pro tento postup jsou zejména konkurující si trestné činy a pravomocný odsuzující rozsudek za některý ze sbíhajících se trestných činů plus tedy samozřejmě ona skutečnost, že trest uložený v rozsudku předchozím se jeví jako dostačující i vzhledem k projednávanému trestnému činu.⁹⁸ Jestliže soud zvolí upuštění od uložení souhrnného trestu, ve výroku o trestu uvede tuto skutečnost,

⁹⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR k otázce ukládání souhrnného trestu v případech, kdy je tento trest ukládán opětovně ze dne 10. června, sp. zn. Tpjn 301/2010

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. listopadu 2012, sp. zn. 3 Tdo 1381/2012

⁹⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. února 2000, sp. zn. 10 T 14/98

⁹⁸ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 136.

nelze, aby výrok o trestu v rozhodnutí absentoval. Upuštění od uložení souhrnného trestu taktéž nezakládá fikci neodsouzení.⁹⁹

Se zřetelem k tomuto ustanovení se též dovozuje, že trest souhrnný nesmí být mírnější anebo stejný jako trest dříve uložený, protože by pak ustanovení postrádalo smyslu.

5. 5. POZNÁMKA K UKLÁDÁNÍ SPOLEČNÉHO TRESTU ZA POKRAČOVÁNÍ V TRESTNÉM ČINU

Trestání pokračování v trestném činu dle § 116 trestního zákoníku má též specifikou úpravu, která je obsažená v § 45 trestního zákoníku. Přikročí se k ní jen v případě, kdy se nepodařilo konat za všechny pachatelovy dílčí útoky představující jeden pokračující trestný čin jediné trestní řízení.¹⁰⁰

Na tomto místě třeba připomenout, že v hmotném právu se má pokračování za jeden skutek, pro případy trestního práva procesního je tomu naopak. V právu procesním je dle § 11 odst. 3 trestního řádu a § 12 odst. 12 tamtéž každý dílčí útok pokračujícího deliktu posuzován, jako by byl samostatným skutkem. Toto ustanovení má své opodstatnění ve zjednodušení trestního řízení a postupů. Díky němu je teoreticky možno pro každý dílčí útok vést trestní řízení samostatné, jestliže budou vycházet dílčí útoky najevo postupně.¹⁰¹

Společný trest spočívá v tom, že soud vede nové řízení pro dílčí útok později najevo vyšlý a ukládá speciální trest, přičemž musí ve svém důsledku dílčí útoky spojit do jednoho celku, aby je bylo možno postihnout jako jeden čin. To má obrovské dopady pro předchozí rozhodnutí, které musí být, totožně jako u ukládání souhrnného trestu, pravomocné, aby do něj mohl soud intervenovat. V těchto případech se totiž neruší pouze výrok o trestu, ale i výrok o vině. Je to logické, vzhledem k faktu, že soud posuzuje trestný čin předchozí nyní spolu s novým dílčím útokem, jež může zvyšovat typovou závažnost činu, navýšila se škoda, apod.

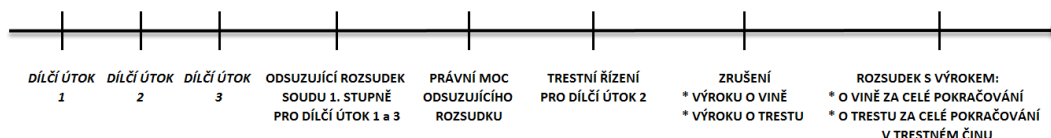
⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 631.

¹⁰⁰ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4. Str. 137.

¹⁰¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 625.

Soud zůstává vázán skutkovými zjištěními z předchozího řízení. Budiž dodáno, že i zde platí zásada, že trest ukládaný za celé pokračování včetně nového dílčího útoku nesmí být mírnější, nežli dříve uložený.

Vzhledem k předchozí praxi, jeví se jako vhodné doplnit i tento výklad časovou osou:

Časová osa 7: Ukládání společného trestu

5. 6. KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ JAKO ZNAK SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU

V trestním zákoníku je pluralita trestné činnosti ve formě souběhu zpravidla vyjádřena výrazem „opětovně“. Tento znak vyžaduje např. trestný čin vraždy podle § 140 odst. 3 písm. h) trestního zákoníku, tedy kdo jiného úmyslně usmrtí v souladu s ustanovením základní skutkové podstaty (v odst. 1 nebo 2) a učiní tak opětovně. Dále jej nalézáme v ustanovení o ohrožování výchovy dítěte dle § 201 odst. 3 písm. c) nebo v § 272 odst. 2 písm. b), kde je vymezen trestný čin obecného ohrožení a mnohá další ustanovení zvláštní části trestního zákoníku. Jak je z uvedených příkladů evidentní, ona „opětovnost“ je znakem kvalifikované skutkové podstaty.

Jestliže skutková podstata požaduje tento znak, pak je znakem obligatorním a pachatel jej, aby danou skutkovou podstatu naplnil, musí obsáhnout také.¹⁰² U těchto případů tedy podle zásady zákazu dvojího přičítání už nebude moci být znovu přihlíženo k ustanovení § 42 písm. n), který vymezuje okolnosti obecně přitěžující a také nedojde k uložení trestu úhrnného a ani trest souhrnný nepřipadá v úvahu. Skutková podstata s mnohostí trestných činů počítá, stanovuje na ni

¹⁰² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4. Str. 349.

přísnější trest a tak ji nelze znovu zohledňovat prostřednictvím uložení některého z uvedených typů trestů. Jediný správný je trest samostatný.

5. 7. KONKURENCE TRESTNÝCH ČINŮ JAKO OKOLNOST OBEČNĚ PŘITĚŽUJÍCÍ

Trestní zákoník v demonstrativním výčtu v § 42 zmiňuje pod písmenem n) „více trestných činů“ jakožto jednu z okolností obecně přitěžujících. V případech, kdy soud vezme v potaz některou okolnost přitěžující, je třeba uvést, že nejde o to, že by se hranice trestu uvedená ve zvláštní části u příslušné skutkové podstaty trestného činu nějakým způsobem zvedala nad onu zákonem stanovenou, ale spíše o to, že v rámci stanovené trestní sazby se bude soud držet v té horní polovině.

V této kapitole se zároveň jeví nutným upozornit, že v trestním právu platí zásada zákazu dvojího přičítání, která je upravená v § 39 odst. 4. Tato zásada stanoví, že nelze přihlídnout k okolnosti, která je již znakem skutkové podstaty znovu, opětovně ji pachateli přičítat k tíži, jako k okolnosti přitěžující nebo v případě výše, při ukládání zvláštních typů trestů za souběh, jestliže je již znakem skutkové podstaty a tedy má být uložen trest samostatný podle příslušného ustanovení. Nicméně soudní judikaturou bylo dovozeno, že, jestliže se jedná o tak významné a nikoliv běžné naplnění této okolnosti, pak může být navíc zohledněna i jako taková obecně přitěžující okolnost, a to i přestože již je znakem skutkové podstaty. Podstatná je však ona míra naplnění této okolnosti. Nejvyšší soud k tomuto uvádí: *„O dvojí přičítání téže okolnosti, která je znakem tzv. kvalifikované skutkové podstaty trestného činu okolnosti k tíži obviněného, však nejde, jestliže soud přihlíží k tomu, že je obětí dítě předškolního věku (např. pěti let a méně), V případě takto mimořádně nízkého věku je vyjádřena intenzita negativního důsledku činu, jíž se uvedená okolnost vymyká obecné okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby činu spáchaného na dítěti mladším patnácti let. Výrazně nízký věk dítěte, pod hranicí předškolního věku, lze považovat za podstatně intenzivnější míru ohrožení, než s jakou je obecně spojován tento kvalifikační znak trestného činu. Vychází se zde z obdobného pravidla, jež je používáno u majetkové trestné činnosti, kde je majetkový ekvivalent, neboť je lze použít i v oblasti společenských či osobnostních hodnot, které jsou činem pachatele narušeny, a to v obdobně*

*chápaném rozpětí či rozmezí, jež má nižší či nejnižší, anebo vyšší nebo nejvyšší možnou hranici v rámci škály, v níž se může u daného typu trestného jednání vyskytovat.*¹⁰³

Vedle zákazu dvojího přičítání se nevylučuje ani nemožnost přihlédnout ke stejné okolnosti v případech, jestliže je skutek kvalifikován jako více skutkových podstat trestných činů, jde-li o jednočinný souběh.¹⁰⁴ Např. pachatel naplnil dvě různé skutkové podstaty, přičemž obě tyto skutkové podstaty hodnotí okolnost, že čin byl spáchán se zbraní, jako okolnost kvalifikující, tedy rozhodnou pro použití vyššího odstavce a též vyššího trestu. Takto se vlastně jediná skutečnost, že měl pachatel při páchaní trestné činnosti zbraň, projeví v obou v jednočinném souběhu spáchaných trestných činech. V těchto případech však nejde o dvojí přičítání.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2014, sp. zn. 8 Tdo 550/2014-38

¹⁰⁴ Např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. května 2007, sp. zn. 8 Tdo 482/2007

6. RECIDIVA

Pokud by snad chtěl někdo zjišťovat význam slova recidiva a nahlédl do akademického slovníku cizích slov, objevil by, že jejím smyslem je návrat něčeho či zpětnost nebo opakování.¹⁰⁵ V tomto případě jde o opakování trestné činnosti. Recidiva je velmi blízce svázána s konkurencí trestných činů a proto je nutné zmínit i tento trestněprávní institut. Jestliže je totiž v literatuře pojednáváno o konkurenci trestných činů, zpravidla je výklad doprovázen minimálně krátkou zmínkou též o recidivě. Rozdíl mezi konkurencí a recidivou, jež spočívá v tom, zda došlo k dalšímu trestnému činu před anebo po vynesení odsuzujícího rozsudku, je jádrem této problematiky. A nezdá se, že v praxi toto určení a rozlišení úkolem velmi obtížným.

6. 1. VYMEZENÍ POJMU

Recidiva trestných činů bývá též v odborné literatuře nazývána jako zpětnost. Recidiva je jednou z pluralitních forem trestné činnosti. Aby byl skutek pokládán za recidivu, musí ke spáchání dalšího trestného činu dojít týmhž pachatelem ve chvíli, kdy již byl za svůj předchozí spáchaný trestný čin pravomocně odsouzen. Od následujícího dne, jestliže spáchá trestný čin, je již považován za recidivistu. Odsuzujícím rozsudkem soudu prvního stupně je pachatel zároveň sdělován odsudek jeho činu a jeho osoby ze strany celé společnosti a je mu za jeho zavrženíhodné jednání ukládán trest. Pachatel tedy již byl za předchozí trestnou činnost odsouzen a tento rozsudek nabyl právní moci, byl nad ním vyneseno a často i vykonán trestní postih za trestný čin dřívější.¹⁰⁶ Jedním z účelů trestního řízení je náprava pachatele, jeho poučení, výchovné působení, aby se napravil a trestné činy dále nepáchal. V těchto případech se má za to, že pachatel měl již tedy jakousi možnost napravit se. V některých situacích již dokonce odsouzený svůj trest odpykal, tudíž by náprava měla být plně vykonána. Vzhledem

¹⁰⁵ PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0607-9. Str. 650.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné. 7., přeprac. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7. Str. 274.

k uvedenému je třeba na recidivu hledět jako na nebezpečnou, pro společnost škodlivou. Z toho vychází i posuzování recidivy v trestních zákonech.

Za recidivu naopak nelze považovat ty případy, kdy se pachatel dopustil trestného činu před vyhlášením odsuzujícího rozsudku, ač byl rozsudek pro jiný jeho trestný čin vyneseno, kdy půjde o posouzení vícečinného souběhu. Recidivou též není, jestliže se pachatel dříve dopustil pouhého přestupku nebo jiného správního deliktu (případně správního disciplinárního deliktu či správního pořádkového deliktu).¹⁰⁷ Ovšem ani případy, kdy je po vynesení rozsudku nutno na pachatele hledět, jakoby nebyl odsouzen, nemohou být při spáchání nového trestného činu po této události recidivou. Fikce, kdy se na pachatele hledí, jakoby nebyl odsouzen, brání v přihlídnutí k recidivě. Obdobně judikoval Nejvyšší soud ČR, který ve svém usnesení, zmiňovaném již výše, uvedl, že nelze na jednu skutečnost pohlížet pokaždé jinak, a tedy, jakmile se jednou má hledět na pachatele jakoby nebyl odsouzen, pak je nutné tak činit vždy, i v případě řešení potenciálního souběhu či recidivy.¹⁰⁸

Z časového hlediska lze recidivu demonstrovat na následující časové ose:

Časová osa 8: Recidiva

6. 2. KATEGORIZACE RECIDIVY

Obdobně jako u konkurence, lze i na recidivu nahlížet z několika rovin a dle nich recidivu kategorizovat. Důležité se jeví vydělit pohled na recidivu z hlediska trestněprávního, kriminologického a penologického.¹⁰⁹

¹⁰⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva, trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3 Str. 348.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2006, sp. zn. 8 Tdo 1069/2006

¹⁰⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3 Str. 348an.

6. 2. 1. RECIDIVA V POJETÍ TRESTNĚPRÁVNÍM, KRIMINOLOGICKÉM, PENOLOGICKÉM

Trestněprávní hledisko rozlišuje recidivu na skutečnou nebo také pravou a nepravou, zdánlivou.¹¹⁰ Odlišujícím měřítkem je samozřejmě odsuzující rozsudek soudu prvního stupně a jeho právní moc. Recidiva skutečná počítá se spácháním dalšího trestného činu pachatelem po tom, co proti němu byl vynesena odsuzující rozsudek soudu, který nabyl právní moci. Tu lze dále členit. Jestliže se však pachatel dopustí dalšího trestného činu sice po vyhlášení onoho rozsudku, ale ještě dříve, než stihl nabýt moci, pak jde o pohled druhý uvedený, o nepravou či zdánlivou recidivu, též označovanou jako mnohost *sui generis*.

Kriminologické hledisko recidivy je výrazně širší. Toto hledisko totiž recidivou rozumí veškerou trestnou činnost, jež je páchána opakovaně, bez ohledu na právní moc či existenci odsuzujícího rozsudku a bez ohledu na čas spáchání dalšího trestného činu po předcházejícím.¹¹¹ Důležité je pouze to, zda pachatel má na kontě již jeden spáchaný trestný čin a spáchá další.

Ono poslední zbývající, **penologické hledisko** se zabývá výkonem trestu odnětí svobody. Respektive za recidivu považuje osobu, jestliže se již podruhé (či poněkolikáté) ocitá ve výkonu trestu.¹¹² Je tedy, dá se říci, hlediskem nejužším.

6. 2. 2. RECIDIVA STEJNORODÁ A NESTEJNORODÁ

Stejnorodost recidivy je určována povahou trestného činu, za který je osoba pravomocně odsouzena a trestného činu, který spáchá po tomto odsouzení. To jest tím, zda byly spáchané trestné činy kvalifikovány jako stejné či obdobné, anebo zda šlo o spáchání čistě jakéhokoliv trestného činu dalšího. V případě prve zmíněném je popsána recidiva stejnorodá, v následujícím recidiva nestejnorodá. **Stejnorodou**

¹¹⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 348an.

¹¹¹ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3. Str. 100an.

¹¹² GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3. Str. 100an.

recidivu lze dále členit. Takto je možno dle prof. Kratochvíla rozeznat recidivu druhovou, skupinovou a recidivu speciální.¹¹³

V případě **speciální recidivy** pachatel opětovně útočí na stále stejný objekt individuální, svým jedním naplní opakovaně stejnou skutkovou podstatu. Příkladem může být trestný čin krádeže, kdy osoba spáchá krádež vloupáním do rekreační chaty dle § 205 odst. 1 b), následně je pro tento trestný čin zahájeno trestní řízení, dochází k odsouzení pachatele a nabytí právní moci rozsudku. Následujícího dne tento odsouzený spáchá trestný čin krádeže tím, že se vloupá např. do obchodu s potravinami, tento čin bude opět kvalifikován jako krádež vloupáním dle výše zmíněného paragrafu. Nicméně bude nutné přihlídnout k ustanovení § 205 odst. 2, který se týká právě recidivní krádeže. Vztahovat se bude na případy, kdy již v posledních třech letech došlo k potrestání nebo odsouzení pachatele za *takový* trestný čin. Přívlastek ‚takový‘ je pro posuzování recidivy v těchto případech velmi podstatný.

Recidiva druhová a skupinová je určována opětovným naplněním skutkových podstat trestných činů, které mají stejný druhový a v druhém případě skupinový objekt. Užijeme-li stejného příkladu jako výše, tak v tomto případě by musel po trestném činu krádeže následovat např. trestný čin zpronevěry dle § 206 nebo trestný čin podvodu dle § 209.

Doplnit je ještě vhodné příklad **nestejnorodé recidivy**, to je kupříkladu situace, kdy se pachatel po spáchání trestného činu krádeže vloupáním dle § 205 odst. 1 písm. b) a po jeho pravomocném odsouzení spáchá jakýkoliv další jiný trestný čin, např. trestný čin znásilnění podle ustanovení § 185 anebo se třeba dopustí trestného činu dvojího manželství podle § 194.

Vyloučena není ani kombinace uvedených hledisek.¹¹⁴

Jiné členění zastává doc. Chmelík, a to na recidivu obecnou, druhovou a speciální, označovanou také jako individuální,¹¹⁵ přičemž, jestliže osoba již jednou pravomocně odsouzená naplňuje znovu tu stejnou a tutéž skutkovou podstatu, označujeme tuto situaci jako recidivu speciální, jestliže trestný čin

¹¹³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 350an.

¹¹⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 351.

¹¹⁵ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-884-0 Str. 51.

následující po pravomocném odsouzení patří stejně jako předchozí pod trestné činy se stejným druhovým objektem, jedná se o recidivu druhovou. Ostatně až do tohoto bodu dochází mezi uvedenými autory ke shodě. Avšak jestliže osoba naplní znaky skutkové podstaty jakéhokoli jiného trestného činu, označuje tento druh recidivy jako recidivu obecnou.

6. 2. 3. RECIDIVA OMEZENÁ A NEOMEZENÁ

Toto kritérium třídění je určováno tím, zda trestní zákoník požaduje určitou dobu, jež uplyne mezi spácháním prvního trestného činu, za který byl pachatel pravomocně odsouzen a spácháním trestného činu dalšího anebo nikoliv.

Ve zvláštní části trestního zákoníku nacházíme omezenou recidivu např. u trestného činu krádeže pod § 205 odst. 2, který vyžaduje, aby ke spáchání další krádeže došlo v časovém období do tří let od pravomocného odsouzení či u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 2 písm. c), kde je lhůta dvouletá od odsouzení či propuštění z výkonu trestu za takový trestný čin. Zpravidla je tato lhůta stanovena na tři roky, ale mohou být dány i dva anebo pět let, tak např. u ustanovení § 253 odst. 2 písm. c), jež vymezuje trestný čin poškozování věřitele.

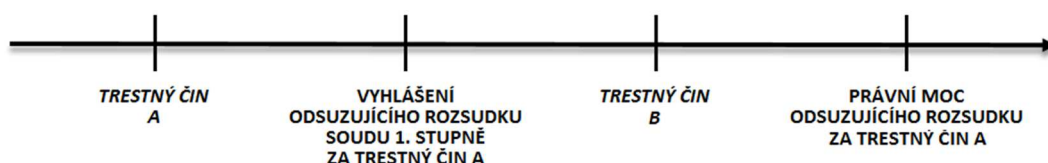
Neomezená recidiva je institutem velice výjimečným, za nejspíše jediné ustanovení, které obsahuje trestní zákoník, je považován trestný čin obecného ohrožení podle § 272 odst. 2 písm. b), kde je uveden požadavek na spáchání „opětovně v krátké době“.¹¹⁶

6. 3. NEPRAVÁ RECIDIVA

Nepravá recidiva je v literatuře též označována jako recidiva zdánlivá. Můžeme se setkat i s označením mnohost sui generis. Jde o specifické případy mnohosti trestné činnosti. Nepravá recidiva nastává, jestliže se pachatel dopustí svého dalšího trestného činu ve chvíli, která nastává mezi rozhodnutím soudu odsuzujícím rozsudkem a mezi chvílí, kdy nabývá tento odsuzující rozsudek právní

¹¹⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 351.

moci. Jde o spáchání dalšího trestného činu v mezidobí, kdy pachatel sice již byl odsouzen za jeden spáchaný trestný čin, avšak odsouzen nepravomocně. Tudíž ve chvíli, kdy tento pachatel páchá další trestný čin, odsuzující rozsudek soudu prvního stupně ještě není v právní moci. Sled událostí lze tedy graficky znázornit takto:

Časová osa 9: Nepravá recidiva

Nutné je poznamenat, jak bylo naznačeno již výše, že onou chvílí mezi těmito dvěma důležitými událostmi je chvíle poměrně krátká. Jedná se zpravidla o pouhé dny. Rozsudek soudu totiž nabývá právní moci, jak bylo zmíněno, vzhledem k ustanovení § 139 odst. 1, jakmile se proti němu již nelze odvolat nebo není-li odvolání přípustné. Proti rozsudku se lze odvolat ve lhůtě osmi dní od doručení rozsudku. Rozsudek, poté, co jej předseda (eventuálně samosoudce) ústně vyhlásí po skončení jednání, je třeba vyhotovit jej i písemně. Ono písemné vyhotovení musí být zpracováno ve lhůtách k tomu trestním řádem určených, tedy v řízení před okresním soudem, případně před soudem krajským, jestliže rozhodoval jako soud druhoinstanční, činí tato lhůta deset pracovních dní.¹¹⁷ Poté je rozsudek předán k doručování. Od doručení může běžet lhůta pro podání odvolání, jež činí 8 dní. Tedy, jak vidno, je zcela zjevné, že si pachatel musí relativně „pospíšet“ se svojí další trestnou činností, aby zapadl do vymezeného časového rozmezí a mohl se jeho čin posuzovat jako nepravá recidiva. Důsledkům mnohosti sui generis bude ponechána jedna z podkapitol.

¹¹⁷ Blíže § 129 odst. 3 zákona 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

7. TRESTÁNÍ RECIDIVY

Vzhledem k tomu, že pachatel-recidivista se recidivy dopouští poté, co došlo k vynesení rozsudku, je toto jednání považováno za krajně nežádoucí a mnohem závažnější, nežli dopustil-li by se trestných činů v souběhu. Proto autorka považuje za nutné uvést v práci i tuto kapitolu, která se zabývá trestáním recidivy, jakožto trestáním jedné z forem mnohosti trestné činnosti, která je a zároveň není kategoricky odlišná od konkurence trestných činů. Nicméně i zde jsou určitá specifika v jejím trestání, nelze totiž v takovýchto případech brát ohled na to, že pachatel nepoznal svůj prohřešek, odsouzení společnosti, protože v případě recidivy byla pachateli již dána určitá, byť sebenepatrnější šance se napravit. Touto šancí se rozumí i odsuzující rozsudek, protože tím, že pachateli ukládá trest, vyslovuje odsouzení jeho činu, sděluje pachateli, že učinil něco, co činit neměl, co je protizákonné, trestuhodné. V této kapitole bude vymezen pohled na trestání recidivy z hlediska trestního zákoníku, což bude nápomocno v rozlišování mezi souběhem, tedy konkurencí trestných činů vymezenou výše a recidivou, čili zpětností trestné činnosti, která je další z nejpodstatnějších forem mnohosti trestné činnosti a mezi těmito formami je třeba důsledně rozlišovat a to nejen vzhledem k velmi odlišným formám jejich postihu, ale na recidivu je třeba pohlížet jako na tu závažnější formu z obou zmíněných forem mnohosti trestné činnosti. V těchto případech se pachatel bohužel nepoučil ani uloženým trestem a je třeba nad ním bedlivěji dozírat a snažit se vystihnout správný trest a jeho výměru, aby to vedlo k lepší nápravě pro budoucí život pachatele a tím i zmenšení nebezpečnosti takového pachatele pro celou společnost.

7.1 UKLÁDÁNÍ TRESTU ZA RECIDIVU

Recidivní jednání je jednání pro společnost velmi nebezpečné a krajně nežádoucí a tak je důležité, aby se zákonodárci alespoň pokusili příslušnou právní úpravou co nejvíce jej eliminovat. Jestliže dochází k opětovnému spáchání trestného činu, nemůže to zůstat bez následku. V případech trestání recidivistů půjde evidentně právě o situace, ve kterých se nelze spokojit s uložením alternativního trestu vzhledem k principu, že trest odnětí svobody se má ukládat jako ultima ratio, ale půjde povětšinou právě o ty situace, kdy vzhledem k osobě

pachatele jiný trest z alternativně zákonem k trestu odnětí svobody daných, již nepostačuje.

Recidivu vymezuje z hlediska trestání trestní zákoník v několika rovinách. Jde o postih recidivy jakožto obecně přitěžující okolnosti. Soud tak učiní na základě § 42 písm. p) trestního zákoníku. Díky recidivě lze též použít zvláštního institutu mimořádného zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody v souladu s ustanovením § 59 trestního zákoníku. Mimo to je recidiva také okolností, jež ovlivňuje soud při výběru typu věznice, do které obviněného následně odsouzeného zařadí, to činí dle § 56 trestního zákoníku. Recidiva se dále v trestním zákoníku vyskytuje jakožto znak skutkové podstaty ve zvláštní části trestního zákoníku, kde zpravidla kvalifikuje základní skutkovou podstatu.

7. 1. 1. RECIDIVA JAKO OKOLNOST OBECNĚ PŘITĚŽUJÍCÍ

Recidivní spáchání trestného činu je vymezeno v § 42 pod písm. p), který uvádí, že jako k přitěžující okolnosti lze přihlídnout k tomu, že byl pachatel za trestný čin v minulosti odsouzen. K okolnosti obecně přitěžující soud přihlíží při ukládání druhu a výměry trestu. Pod písmenem p) dále i výslovně uvádí, že soud k uvedenému faktu za určitých okolností nemusí přihlídnout vůbec.

Pro uplatnění tohoto ustanovení je třeba brát ohled na to, jaké povahy bylo předchozí odsouzení a na význam chráněného zájmu, jež pachatel svým činem ohrozil nebo porušil a ohlížet se zejména na osobu pachatele, na to, zda bylo jeho zavinění úmyslné či nedbalostní. Soud zohlední i způsob, kterým čin pachatel realizoval a jaké byly jeho následky a musí uvažovat to, jaká doba uplynula od chvíle, kdy byl odsouzen předchozím rozsudkem. Pokud se jedná o pachatele závislého na návykové látce, musí být zohledněna i skutečnost, že páchal pod vlivem návykové látky. I to, jestliže se pachatel ze své závislosti již začal léčit nebo k léčbě v nejbližší době nastoupí, bere soud v potaz.

7. 1. 2. RECIDIVA JAKO DŮVOD PRO MIMOŘÁDNÉ ZVÝŠENÍ TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody jakožto speciální postup, kdy lze zvednout horní hranici trestní sazby nad zákonem stanovenou, vymezuje ustanovení § 59 trestního zákoníku. K mimořádnému zvýšení může dojít pouze za splnění stanovených podmínek. Zásadní podmínkou je, že pachatel se dopustil zvláště závažného zločinu, jež je vymezen v ustanovení § 14 v odst. 3 a to v případech, kdy byl tento pachatel pro zvláště závažný zločin takový anebo jiný již potrestán. Uvádí se, že je třeba, aby si zároveň již alespoň část takového trestu odpykal.¹¹⁸ Jako další z podmínek vyžaduje § 59 trestního zákoníku ztíženou nápravu takového pachatele nebo okolnost, že je zde vysoká závažnost jeho činů pro celou společnost, způsobená recidivním páčáním trestné činnosti tímto pachatelem a dalšími okolnostmi konkrétního případu. Horní hranice stanoveného trestu se v takových případech zvyšuje o jednu třetinu vzhledem k trestní sazbě stanovené a trest se ukládá v horní polovině sazby upravené.

Jako příklad budiž uvažován trestný čin neoprávněné odebrání tkání a orgánů provedený na dítěti podle § 164 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, který je v tomto odstavci zvláště závažným zločinem, vzhledem k trestní sazbě pět až dvanáct let odnětí svobody. Má-li v tomto případě jít o mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody dle § 59 trestního zákona, pak k horní hranici prve zvýšíme o třetinu, tj. 16 let. Vzhledem k tomu, že má dojít k uložení v horní polovině zvýšené sazby, nyní určíme spodní hranici. Postupujeme tak, že stanovenou horní sečteme se zákonnou spodní a výsledek vydělíme dvěma, v uvedeném příkladu tedy $16 + 5 = 21 / 2 = 10$ let a 6 měsíců. Trest bude ukládán ve výměře 10 let a 6 měsíců až 16 let.

Na závěr je třeba dodat, že ani po zvýšení trestní sazba nesmí přesáhnout výměru třicet let v případě výjimečného trestu, v ostatních případech je možnost dokonce překročit vymezenou hranici dvacetiletou.¹¹⁹

¹¹⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 348.

¹¹⁹ § 59 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

7. 1. 3. RECIDIVA JAKO DŮVOD PRO ZAŘAZENÍ DO URČITÉHO TYPU VĚZNICE

Touto problematikou se zabývá ustanovení § 56 trestního zákoníku, které se vztahuje k ukládání trestu nepodmíněného odnětí svobody. Tento paragraf stanoví, že do přísnějšího typu věznice mají být umístováni odsouzení, kteří se již v minulosti podrobili výkonu trestu. Speciální zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu“) hned ve svém § 1 odst. 2. vymezuje, že posláním výkonu trestu mimo jiné je právě působit na odsouzené, aby se v dalším životě nedopouštěly recidivy svého kriminálního chování. Zákon o výkonu trestu též zakotvuje v § 7 nutnost, aby byli prvoodsouzení umístěni separovaně od recidivistů, důvod netřeba dále rozebírat, jeví se jasnou snaha „nenakazit“ ty, kteří jsou potrestáni poprvé, u kterých je šance nápravy zatím nejvyšší.

7. 1. 4. RECIDIVA JAKO ZNAK SKUTKOVÉ PODSTATY VE ZVLÁŠTNÍ ČÁSTI TRESTNÍHO ZÁKONÍKU

Některé skutkové podstaty počítají s recidivou ve svém ustanovení. Zpravidla jde o ty činy, jichž se dle statistik týká recidivní jednání pachatelů nejvíce. Tento znak je převážně zakotven jako znak kvalifikující danou skutkovou podstatu v odstavcích druhých a následujících. Teorie trestního práva však nevyklučuje, aby byla i znakem základní skutkové podstaty, nicméně trestní zákoník žádné takové ustanovení, podle většinového názoru teoretiků, ač nepanuje shoda¹²⁰, neobsahuje. Možnost, že recidiva je přímo znakem základní skutkové podstaty trestného činu, hojně využíval předchozí trestní zákon z roku 1961. Takovým příkladem může být trestný čin týrání zvířat dle § 203 odst. 1 trestního zákona z roku 1961: kdo týrá zvíře a byl za takový nebo obdobný přestupek v posledním roce potrestán anebo za takový trestný čin v posledních dvou letech odsouzen.

Recidiva jako znak skutkové podstaty, jež kvalifikuje základní, je vymezena u trestného činu zpronevěry dle § 206 odst. 2, u trestného činu podvodu dle § 209

¹²⁰ CHROMÝ, Jakub. *K právnímu pojetí recidivy v novém trestním zákoníku*. In: *Trestněprávní revue*. 2009, ročník 8, č. 11. ISSN 1213 -5313. Str. 328.

odst. 2 nebo také u již zmiňovaného trestného činu poškozování spotřebitele upravené § 253 odst. 2 písm. c). Sporné je ustanovení ohledně trestného činu krádeže v § 205 odst. 2: kdo se dopustil krádeže tím, že se zmocnil cizí věci a zároveň za podmínky, že byl již v posledních třech letech za tento čin potrestán. Takovému pachateli může být uložen trest ve vyšší výměře, než je vymezen u skutkové podstaty obsažené v odstavci prvním. Výklad ustanovení § 205 odst. 2 jakožto kvalifikované skutkové podstaty však není přijímán obecně, mezi odborníky nepanuje tak úplně shoda, zda jde o kvalifikovanou či další samostatnou základní skutkovou podstatu.¹²¹ Posledně zmíněný názor je zaujímán vzhledem ke koncepci této skutkové podstaty v předcházející právní úpravě. Též důvodová zpráva se hlásí ke stanovisku, že jde o samostatnou skutkovou podstatu.¹²²

Trestní zákoník v případech, kdy uvádí recidivu ve znacích některé ze skutkových podstat trestných činů, zároveň počítá s tím, že jde o omezenou recidivu, zpravidla je to doba tří let, u některých jen dvě léta a v jistém případě i pět let.

7. 2. UKLÁDÁNÍ TRESTU ZA NEPRAVOU RECIDIVU

Nyní je nutné zabývat se tím, jak bude pachatel, který spáchal svůj další trestný čin v čase mezi vyhlášením odsuzujícího rozsudku ale před jeho nabytím právní moci, potrestán. Tento pachatel se vlastně recidivy v pravém smyslu nedopouští, nedochází ani k souběhu, avšak zpravidla nepřihlížet k takovému jednání při trestání vůbec by nemuselo být ve všech případech zcela vhodné.

Takovému pachateli nelze uložit trest souhrnný podle ustanovení § 43 odst. 1 trestního zákoníku, ani trest souhrnný dle § 43 odst. 2 trestního zákoníku, vůbec už nepřichází v úvahu trest společný podle § 45, ale bude ukládán trest samostatný, jako u recidivy. Dle prof. Jelínka je možno v těchto případech k pluralitní formě trestné činnosti přihlídnout v několika ohledech, a to na základě § 42 písm. n) trestního zákoníku anebo nikoliv na základě ustanovení trestního zákoníku, ale jako

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. listopadu 2011, sp. zn. 15 Tdo 1035/201

¹²² Blíže: Vládní návrh na vydání zákona, trestní zákoník. Důvodová zpráva k § 203 „*Recidiva ve formě odsouzení nebo potrestání v posledních třech letech je pak znakem přísněji trestně samostatné skutkové podstaty krádeže podle § 203 odst. 2.*“

k okolnosti zákonem výslovně nevymezené.¹²³ Dle doc. Novotného je však třeba tuto skutečnost považovat za obecně přitěžující okolnost dle § 42 písm. p) trestního zákoníku, protože dle tohoto ustanovení je důležitý onen odsuzující rozsudek, nikoliv jeho právní moc.¹²⁴ Ovšem i zde je nutné, aby soud uvážil a rozhodl se podle povahy a závažnosti spáchaných trestných činů, podle osoby pachatele a dalších ukazatelů, jež mu zákoník vymezuje jako vodítka při ukládání trestu.

¹²³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. Str. 358.

¹²⁴ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2 Str. 232.

8. KOMPARACE S CIZÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU

V rámci této kapitoly bude česká právní úprava konkurence trestných činů a jejího trestání vystavena komparaci se zahraniční právní úpravou téhož tématu. Zvolena byla k těmto účelům právní úprava Slovenská. Dle autorky se totiž jeví jako velice zajímavé podívat se, zda se právní úpravy, které začínají svou cestu na totožných základech, jímž je trestní zákon z roku 1961, vydaly stejnými či zcela odlišnými cestami změn a úprav jejich zakotvení.

Oběma právními řády byla trestněprávní úprava z roku 1961 užívána, ač s mnoha novelizacemi poměrně donedávna. V České republice ji nahradil trestní zákoník 40/2009 Sb. s účinností od 1. ledna 2010. Na Slovensku k derogaci došlo o něco málo dříve, dnem 1. ledna 2006, kdy nabyl účinnosti zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, v znení neskorších zmien a doplnkov (dále jen „slovenský trestný zákon“).

Slovenské trestní právo souběh (súbeh, konkurencia) definuje totožně, též za milník považují prvostupňový odsuzující rozsudek soudu, respektive jeho vyhlášení, nikoliv okamžik nabytí plné moci (právoplatnost').¹²⁵ Obdobné je i dělení souběhů na jednočinný či vícečinný (viacčinný), stejnorodý (rovnorodý) a nestejnorodý (rôznorodý) a jejich kombinace.¹²⁶ Souběh je ve slovenském právu totožně vyloučen důvodů: pomer špeciality, pomer subsidiarity, faktická konzumpcia, pokračovací, trváci, hromadný trestný čin a taktéž trestný čin opilstva dle § 363 slovenského trestného zákona.¹²⁷

Co se trestání souběhu týče, taktéž slovenský trestní zákoník vymezuje, že za souběh trestných činů se ukládají svébytné tresty, trest úhrnný a súhrnný, založené na absorpční a částečně asperační zásadě (a též prvek kumulace), respektive upravuje možnost upuštění od souhrnného trestu (dle § 44 trestného zákona), je-li shledán dříve uložený trest za trest dostatečný.

¹²⁵ KORGÓ, Dušan. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-407-7. Str. 123.

¹²⁶ KORGÓ, Dušan. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-407-7. Str. 125.

¹²⁷ MAŠLANYOVÁ, Darina. *Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-338-4. Str. 135.

Úhrnný trest uloží soud podle § 41 odst. 1 slovenského trestného zákona pachateli, který se dopustil dvou či více trestných činů dřív, než byl za některý z nich soudem odsouzen ve výměře podle trestného činu nejpřísněji z nich trestného. Je možné jej uložit za jednočinný i vícečinný souběh avšak pouze za podmínky, kdy lze rozhodnout v jednom společném řízení a jediným rozsudkem.¹²⁸ Též projev zásady kumulační prostřednictvím uložení jiného druhu trestu vedle úhrnného, odůvodňuje-li to některý ze sbíhajících se trestných činů, slovenský trestný zákoník zná.

Do této chvíle tedy není mezi trestními kodexy spatřován podstatnější rozdíl. Odchyłka nastává až při zohlednění asperačního principu v ukládání trestu za souběh dle slovenského trestného zákoníku. Ten v § 41 odst. 2 věta první explicitně soudci vymezuje **povinnost uložit** v případě, že jde o **vícečinný souběh** a tvoří-li jej **dva nebo více úmyslných** trestných činů, ze kterých je **alespoň jeden zločinem** (na základě ustanovení § 11 slovenského trestného zákoníku) **zvýšení horní hranice** trestu odnětí svobody o jednu třetinu. Trest pak ukládá v rámci **horní poloviny upravené sazby**.¹²⁹ Další rozdílností je výměra, kterou nesmí takto zvýšený trest překročit. Na Slovensku činí **dvacet pět let**, přičemž pro mladistvé platí speciální úprava.¹³⁰ Je tedy patrné, že ani slovenský zákonodárce nechce připouštět tresty nepřiměřeně přísné.

Súhrnný trest dle ustanovení § 42 slovenského trestného zákoníku je ukládán na obdobných zásadách jako trest úhrnný, jestliže se koná více jednání, přesně jako je tomu v české úpravě. A totožný je i postup ukládání, kdy slovenský soud taktéž s uložení súhrnného trestu, který nesmí být mírnější, než prve uložený, zároveň zruší výrok o trestu z dřívějšího pravomocného odsuzujícího rozsudku a byly-li uloženy některé druhy trestů, musí je uložit i zde.¹³¹

Jak je z uvedeného patrné, slovenská právní úprava konkurence trestných činů, ač jinak velice podobná, rozlišuje mezi přečiny a zločiny, přičemž je dále i přísnější v trestání vícečinného souběhu úmyslných trestných činů, z nichž je alespoň jeden zločinem. Přesto upravená výměra nesmí překročit dvacet pět let.

¹²⁸ STIFFEL, Harald, Pavol TOMAN a Ondrej SAMÁŠ. *Trestný zákon: stručný komentár*. 2., prepracované a dop. vyd. Bratislava: IURA edition, 2010. ISBN 9788080783709. Str. 123.

¹²⁹ BURDA, E., ČENTÉŠ, J., KOLESÁR, J. a kol. *Trestný zákon. Všeobecná část. Komentár*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-324-0. Str. 318.

¹³⁰ § 41 odst. 2 zákona č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, v znení neskorších zmien a doplnkov

¹³¹ § 42 odst. 2 zákona č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, v znení neskorších zmien a doplnkov

9. ZHODNOCENÍ STÁVAJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY S NÁVRHY DE LEGE FERRENDI

Autorka považuje současnou českou trestní úpravu souběhů trestných činů a jejich trestání jako legislativně velmi zdařilou, a to i přestože postrádá jakékoliv vymezení, či byť i jen naznačení definice toho, co se považuje za konkurenci trestných činů. S tím si však již obstojně poradila soudní praxe, jež poskytuje množství judikatury touto problematikou se zabývajících a z ní vycházejících trestněprávní teorie. De lege ferrendi by se však zahrnutí těchto definic do trestního zákoníku mohlo jevit jako vhodné.

Trestněprávní kodex České republiky upravuje pro souběh trestných činů dva základní typy trestů, úhrnný a souhrnný. Tyto tresty počítají s tím, že trest za souběh bude ukládán v takové výměře, jež odpovídá trestnému činu ze sbíhajících se, který je nejpřísněji trestný. Tedy trestní zákoník stojí hlavně na zásadě absorpční. Díky tomu tento trest není nepřiměřeně přísný k takovému pachateli, který spáchá více trestných činů před tím, nežli je za jeho skutky vynesena odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, což se bere jako mírnější z forem mnohosti trestné činnosti, pachatel ještě nedostal šanci na to, aby se poučil a do budoucna již vedl řádný život. Nepřiměřeně vysoký trest pro tyto situace by mařil jeho účel, tedy nepůsobil by nápravně vzhledem k osobě pachatele.

Na druhou stranu, jestliže pachatel, jež se takto dopouští více trestných činů, páchá více skutky více trestných činů, může soud přistoupit k tomu, že pachateli zvýší horní hranici trestu odnětí svobody o třetinu, tudíž trestání souběhu není ani nepřiměřeně mírné, což by vedlo k neplnění dalšího z účelů, které nese trest, a to účel prevence, tedy odstrašení od páčání trestné činnosti, jak v generální tak v individuální rovině. Jestliže se pachatel trestných činů v souběhu nedopustil vícečinným souběhem většího množství trestných činů, pak ani v tomto případě nemusí vyváznout s „pouhým“ trestem v trestní sazbě za trestný čin nejpřísněji trestný, ale soud mu může uložit vedle takového trestu ještě jiný, vedlejší trest zejména řídicí se povahou spáchaných trestných činů, osobou pachatele atd. a jeví-

li se to jako účelné. Soud má tedy nástroje k tomu, aby zhodnotil trestnou činnost pachatele a na základě toho vhodně individualizoval ukládaný trest.

De lege ferenda by se mohlo zdát jako příhodné zavést rozlišení mezi spácháním více přečinů a více zločinů, respektive zvláště závažných zločinů podle ustanovení § 14 trestního zákoníku, jak to činí slovenská právní úprava. Např. dopustila-li by se osoba pachatele více zvláště závažných zločinů ve vícečinném souběhu, bylo by dozajista přiměřené stanovit soudu jako obligatorní povinnost uložit jí trest v horní polovině trestní sazby, kterou vymezil dle uvedených postupů, přičemž by se nevylučovalo dále ani postupovat podle ustanovení o zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody, jež by však zůstala pouze postupem založeným na uvážení soudu.

Další možností by mohlo být odlišení postihu za spáchání více sbíhajících se trestných činů ve vícečinném souběhu, za které je možno zvýšit horní hranici trestu odnětí svobody o jednu třetinu pro případy nedbalostních versus úmyslných trestných činů, respektive ponechat možnost zvýšení hranice jen pro případy konkurence trestných činů úmyslných, protože se jedná o mnohem více škodlivé případy nebo hranici (či případně hranice) uzpůsobit tak, aby bylo možno mezi takovými případy lépe rozlišovat.

Jak je však patrné nejpodstatnější je vždy samotná role soudu, který jediný může (a i musí podle zásady individualizace trestu) co nejpřiléhavěji individualizovat trest konkrétnímu pachateli za konkrétní trestné činy tak, aby byly co nejvíce naplněny všechny účely spočívající v uložení trestu.

10. ZÁVĚR

Autorka si za cíl diplomové práce stanovila charakteristiku a zhodnocení úpravy konkurence trestných činů, přičemž mělo dojít též k odlišení konkurence od různých forem mnohosti trestné činnosti, ke kategorizaci konkurence z různých hledisek, k vymezení zdánlivého souběhu a zejména také k pojednání o účincích konkurence. Cílem měla být též komparace právní úpravy konkurence s vybranou cizozemskou úpravou a pojednání o recidivě a jejích důsledcích. Tyto cíle se diplomantka pokusila naplnit pomocí stanovených metod. Avšak téma souběžné trestné činnosti je natolik rozsáhlým (a též neméně zajímavým) tématem, že by zasloužilo mnohem více prostoru, a tak, bohužel nebylo možné postihnout absolutně vše do detailu, jak by si autorka dokázala představit. Je dozajista ještě mnoho aspektů, jež by šlo vzhledem k předmětu blíže, respektive vůbec prozkoumat.

Celkové zpracování diplomové práce bylo komplikováno nejen vzhledem k velmi širokému záběru tématu, ale i ke spíše nižšímu počtu monografií, jež by se danými dílčími tématy zabývaly. Vyzdvihnout zaslouží komplexní dílo JUDr. Tolara „Trest úhrnný a souhrnný“, jež byl však publikováno již roku 1963 a tak se v některých svých částech může zdát poněkud zastaralé. Učebnice trestního práva samozřejmě nemohou a ani nemají ambici tématu věnovat desítky stránek, jež by si zasloužilo. Na druhou stranu je problematika konkurence trestných činů, jejich trestání a dále pak i recidivy velmi přínosná a opravdu zajímavá. Teorie je ovlivňována hojnou judikaturou nejvyšších soudů, která nabízí vyjasnění určitých komplikací či řešení rozporů.

V úvodních částech práce došlo k úvodu do problematiky prostřednictvím definování, byť stručného trestného činu, což je středobod trestního práva a i středobod této práce, bylo pojednáno o mnohosti trestné činnosti, jichž je souběh trestných činů součástí. Pozornost byla věnována i jednotlivým formám mnohosti, kam patří mimo konkurence trestných činů také recidiva neboli zpětnost. Bez stručného vymezení nezůstala ani mnohost *sui generis*, též známá jako nepravá recidiva. Následoval výklad skutku v trestněprávním pojetí. Důležitými pojmy zde byly jednota a totožnost skutku, prvá užívána právem hmotným, druhá procesním.

Jádrem práce jsou následující kapitoly, zabývající se již čistě souběhem trestných činů a trestáním souběhu. Ještě bylo v rámci této kapitoly pojednáno o odsuzujícím rozsudku soudu prvního stupně a o trestním příkazu, které představují onen důležitý bod do a od kterého jde o konkurenci respektive recidivu. Konkurence, jež je definována jako mnohost trestných činů pachatele, kterých se dopustil před vynesením odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně a před jeho právní mocí. Může být kategorizována z hlediska počtu skutků na jednočinnou a vícečinnou a z hlediska počtu skutkových podstat spáchaných trestných činů na souběh stejnorodý a nestejnorodý, přičemž teorie rozeznává i různé možné kombinace těchto hledisek. Důrazně rozlišovat je třeba souběh skutečný od souběhu zdánlivého, jež představuje případy vyloučení souběhu trestných činů, těmi jsou trestný čin pokračující, trvající a hromadný, skutková podstata trestného činu opilství na základě ustanovení § 360, dále pak poměr speciality, poměr subsidiarity a faktická konzumpce. Kapitola pojednávající o důsledcích či účincích konkurence trestných činů vymezuje tři zásady, prostřednictvím kterých přistupuje trestní právo různých právních řádů k trestání souběhu. Je to zásada absorpční, kumulační a zásada asperační, jako nejlepší z těchto se jeví užít jejich kombinaci. Tím se i řídí Česká právní úprava, přestože je majoritně ovládána zásadou absorpční, nalézáme i prvky zásady kumulační a zásady asperační. Konkurence má dopady jak hmotněprávní, tak z hlediska práva procesního. Trestní zákoník poskytuje v § 43 soudcům dva typy trestů, jimiž se postihuje pachatel souběhu, je to trest úhrnný a trest souhrnný a vymezeny byly též podmínky, kdy lze od uložení souhrnného trestu upustit, jestliže se trest uložený v předchozím rozsudku jeví jako dostačující. Pro lepší pochopení a názornost je nejen situace, kdy dochází k souběhu, ale taktéž postup při ukládání jednotlivých typů trestů znázorněn časovou osou a mnohými ilustračními příklady. V rámci trestního kodexu je pak konkurence vymezena jako okolnost obecně přitěžující v souladu s ustanovením § 42 písm. n) a může být i znakem skutkové podstaty trestného činu.

Další část práce je věnována recidivě a jejím dopadům na pachatele z hlediska viny a z hlediska trestu. Autorka si je vědoma spíše komplementárního charakteru těchto kapitol, nicméně recidiva je konkurenci trestných činů v mnoha ohledech natolik blízkým institutem, a také vzhledem k faktu, že často může dojít k záměně recidivy za (stále ještě) sbíhající se trestnou činnost, zejména v případech, kdy jde o pachatele dosti frekventovaně páchajícího trestnou činností, se autorce

jevilo jako vhodné i toto téma do práce zařadit, zdá se, že takto lépe splňuje požadavek určité komplexnosti tématu. Pojem je vymezen jako situace, kdy pachatel, jehož již soud pravomocně odsoudil za jeho předchozí trestné činy, se po nabytí právní moci takového rozhodnutí dopustí trestného činu dalšího. Ani tady nechybí časové osy a shodně je i provedena různá kategorizace recidivy na pravou a nepravou, stejnorodou a nestejnorodou, důležité je rozlišení s ohledem na penologické, kriminologické a trestněprávní pojetí. Zpětnost trestné činnosti, jak bývá též synonymně recidiva nazývána, je považována za pro společnost mnohem závažnější formu plurality trestné činnosti, nežli souběh, což je východiskem pro její odlišné důsledky. Z hlediska trestání neexistuje institut obdobný trestu úhrnnému či souhrnnému, jež by byl pro pachatele příznivější, ba naopak. Pro případy opakovaného spáchání zvláště závažných zločinů zavádí trestní zákoník institut mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody, dále je v trestním zákoníku recidiva dána jako okolnost obecně přitěžující dle ustanovení § 42 písm. p), jakožto důvod pro zařazení recidivisty do určitého typu věznice, anebo též jako znak skutkové podstaty.

Pro zajímavost byla zařazena i kapitola obsahující komparaci českého a slovenského právního zakotvení a teoretického nazírání na souběh, což autorka považovala za poměrně zajímavou vzhledem k faktu, že výchozím bodem byla stejná právní úprava z doby, kdy Česká a Slovenská republika tvořily jeden stát a která se v obou státech poměrně donedávna též i aplikovala.

V poslední kapitole se už autorka zabývala zhodnocením dříve probrané právní úpravy platné a účinné, která se týká institutu konkurence. Ač je současná úprava konkurence trestných činů vnímána velmi pozitivně a hodnocena jako velmi kvalitní, byl učiněn pokus o navržení některých drobných úprav díkce zákona, např. s ohledem na odlišení přečinů a zvláště závažných zločinů.

RÉSUMÉ CONCURRENCE OF CRIMES

This thesis is devoted to the topic of Concurrence of crimes. Concurrence of crimes is such situations, when single offender commit two or more crimes in the time before there is a judgement of conviction for one of this crimes. This topic is really interesting. In the same time this topic is very actual, because the courts deal with the concurrence of crimes much more, than you can imagine, it is everyday scope of court's work. But sometimes it can make complications in practice of application law.

The work is divided into ten chapters, which are systematically arranged:

1. *Introduction,*
2. *Pluralism of crimes,*
3. *Act in criminal law point of view,*
4. *Concurrence of crimes,*
5. *Imposing a punishment upon offender for concurrence of crimes*
6. *Recidivism,*
7. *Imposing a punishment upon offender for recidivism*
8. *Comparison with foreign legislation*
9. *Evaluation present legislation with proposals de lege ferenda*
- and 10. *Conclusion*

Second chapter is about pluralism of crimes. Forms of pluralism are: concurrence of crimes, recidivism and pluralism sui generis or „false“ or apparent recidivism. There is also definition of crimes and distinction between formal and material conception of criminal offences.

In the third chapter Author has defined act in criminal law point of view. The act in criminal law has effect to differentiation between concurrence committing through a single act or concurrence committing through two or more (multiple) acts.

The fourth and fifth chapter are the main chapters in this thesis. There has been defined concurrence of crimes as two or more crimes committed by single offender and committed before he was convicted of and sentenced to one of that

crimes. Also there has been mentioned classification of concurrence of crimes. Some situations can look like concurrence, but they are not, this situations can be named as apparent concurrence: continuing offences, persisting offences, collective offences, offence of Intoxication under Section 360 of the Czech Criminal Code, the relation of subsidiarity or speciality and factual consumption.

There are three main principles of sentencing for concurrence of crimes: the Absorption, Cumulation and Asperation principles. Czech criminal law uses the first one, absorption primarily, but there are also some elements of the others. For concurrence of crimes court imposes special types of punishment under Section 43 of the Czech Criminal Code: Concurrent sentence (in cases where crimes are heard in joint proceeding) and Aggregate sentence (in cases where crimes are heard in several proceedings). This chapters have been provided with appropriate timelines and several illustrative examples.

The following two chapters have been engaged in recidivism. Recidivism occurs when the offender commit another crime after moment, when he has been convicted of another his offence by a final judgment. There is no special, more favorable punishment such as Concurrent or Aggregate sentence. Recidivism is aggravating factor and reason for applying exceptionally increases imprisonment.

The chapter Comparison with foreign legislation provides comparison between Czech and Slovak legal definitions of this theme.

And finally, interesting is chapter about evaluation present legislation. The Author rates present legislation about concurrence of crimes as very useful and sensible. There are some proposals *de lege ferenda* which could be used for coming legislation.

The last chapter closes the whole thesis. The chapter is about goals, which has been achieved. The author has made a summary of all thesis.

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Časová osa 1: Mnohost trestných činů	9
Časová osa 2: Konkurence (vícečinná)	25
Časová osa 3: Konkurence (jednočinná)	25
Časová osa 4: Ukládání úhrnného trestu	47
Časová osa 5: Ukládání souhrnného trestu.....	51
Časová osa 6: Ukládání souhrnného trestu – čekání na právní moc	51
Časová osa 7: Ukládání společného trestu	54
Časová osa 8: Recidiva.....	58
Časová osa 9: Nepravá recidiva	62

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

LITERATURA

CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008, ISBN 978-80-7357-348-5.

FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád 1. díl Trestní zákoník - Průvodce trestně právními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde, 2010, ISBN 978-80-7201-802-4.

GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.

CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní právo hmotné a procesní*. Praha: Linde, 2009, ISBN 978-80-7201-785-0.

CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního*. Praha: Linde, 2012, ISBN 978-80-7201-884-0.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-8757-664-9.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. vyd. 3. Praha: Eurolex Bohemia, 2013, ISBN 978-80-87576-44-1.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, ISBN 978-80-87212-22-6.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4.

KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-042-3.

KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2.

- MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminální recidiva a recidivisté: (charakteristika, projevy, možnosti trestní justice)*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-119-6.
- MUSIL, Jan a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-572-8.
- MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-291-2.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010: stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010, ISBN 978-80-7317-084-4.
- NOVOTNÝ, František, Josef Souček a kol. *Trestní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-237-0.
- NOVOTNÝ, Oto a kol. *Trestní právo hmotné 1, 2, 3*. Praha: 2010. ISBN 978-80-7357-509-0.
- NOVOTNÝ, Oto, Tomáš GŘIVNA, Pavel ŠÁMAL, Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 4 sv. ISBN 978-80-7357-509-0.
- PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0607-9.
- RŮŽEK, Antonín. *Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1964.
- SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva*. 1.vyd. Praha: Novatrix, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-254-4033-9.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II § 140 - 421 - velký komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-043-0.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II: komentář: § 140-421*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-178-9.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání I. Obecná část. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-109-3.

TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*, 1. vydání. Praha: nakladatelství Československé akademie věd, 1963.

VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1. 8. 2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, ISBN 978-80-7263-677-8.

ZAHRANIČNÍ LITERATURA

KORGO, Dušan. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-407-7.

MAŠLANYOVÁ, Darina. *Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-338-4.

STIFFEL, Harald, Pavol TOMAN a Ondrej SAMÁŠ. *Trestný zákon: stručný komentár*. 2., prepracované a dop. vyd. Bratislava: IURA edition, 2010. ISBN 9788080783709. Str. 123.

BURDA, E., ČENTÉŠ, J., KOLESÁR, J. a kol. *Trestný zákon. Všeobecná část. Komentár*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-324-0. Str. 318.

PRÁVNÍ PŘEDPISY

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní

Republiky, republikovaná jako Usnesení Předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů – dnes již derogován

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, v znení neskorších zmien a doplnkov

Zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok, v znení neskorších zmien a doplnkov

JUDIKATURA

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 1977, sp.zn.:5 Tz 47/76

Stanovisko Nejvyššího soudu ČR k otázce ukládání souhrnného trestu v případech, kdy je tento trest ukládán opětovně ze dne 10. června, sp. zn. Tpjn 301/2010

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR k výkladu ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku o zásadě subsidiarity trestní represe, včt. výkladu

pojmu společenská škodlivost činu a výkladu aplikace principu „ultima ratio“
ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. srpna 2004, sp. zn.: 11 Tdo 337/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. září 2006, sp. zn. 7 Tdo 768/2006

Usnesení nejvyššího soudu ČR ze dne 14. března 2007, sp. zn. 7 Tdo 184/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. května 2007, sp. zn. 5 Tdo 325/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. května 2007, sp. zn. 8 Tdo 482/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2010, sp. zn. 8 Tdo 167/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. ledna 2011, sp. zn.: 8 Tdo 1499/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. listopadu 2011, sp. zn. 15 Tdo 1035/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. listopadu 2012, sp. zn. 3 Tdo 1381/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 8 Tdo 1160/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. března 2014, sp. zn. 5 Tdo 45/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2014, sp. zn. 8 Tdo 550/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 15 Tdo 887/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. června 2015, sp. zn. 4 Tdo 604/2015

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. února 2000, sp. zn. 10 T 14/98

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. února 2012, sp. zn. 5 To 15/2012

OSTATNÍ ZDROJE

CHROMÝ, Jakub. *K právnímu pojetí recidivy v novém trestním zákoníku*. In: *Trestněprávní revue*. 2009, ročník 8, č. 11. ISSN 1213 -5313.

BEDNÁŘ, Miroslav. *Problematika totožnosti skutku*. In: © EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. 2014 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-totoznosti-skutku-94535.html>

SLAVÍKOVÁ, Hedvika. *Totožnost obviněného a totožnost skutku při aplikaci principu ne bis in idem*. In: © EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. 2003 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/totoznost-obvineneho-a-totoznost-skutku-pri-aplikaci-principu-ne-bis-in-idem-21698.html>

VAŠÍČEK, Libor. *Nová éra trestního práva hmotného: starý zákon vs nový zákon*. In: © EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. 2009 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-era-trestniho-prava-hmotneho-stary-zakon-vs-novy-zakon-59450.html>

VICHEREK, Roman. *Účel trestu*. In: © EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. 2013 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>

ZEMAN, Milan. *Recidiva podle § 205 odst. 2 trestního zákona z hlediska subsidiarity trestní represe*. In: © EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. 2015 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/recidiva-podle-205-odst-2-trestniho-zakona-z-hlediska-subsidiarity-trestni-represe-96829.html>

Webové stránky Ministerstva vnitra ČR, statistiky kriminality, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

Důvodová zpráva k zákonu Trestní zákoník.